

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

ELOKUVA-AVUSTAMINEN

Case: Viulisti

Meri Teperi

Opinnäytetyö
Syyskuu 2017
Elokuvan ja television ko.
Tuotanto ja käsikirjoitus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Elokuvan ja television ko.
Tuotanto ja käsikirjoitus

TEPERI, MERI:
Elokuva-avustaminen
Case: Viulisti

Opinnäytetyö 46 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Syyskuu 2017

Opinnäytetyössä käsiteltiin elokuva-avustamista sekä avustajien että avustajista vastaavien apulaisohjaajien kannalta. Opinnäytetyössä tarkasteltiin kirjoittajan työharjoittelun aikaista työnkuvaa 3. apulaisohjaajana Mjolk Moviesin pitkässä fiktioelokuvassa Viulisti. Keväällä 2017 suoritetun työharjoittelun työtehtäviin kuului avustajien hankinta ja koordinointi. Työharjoittelun aikana oli havaittavissa useita yleisesti elokuva-avustamiseen liittyviä ongelmia molempien osapuolien näkökulmista. Havainnot liittyivät esimerkiksi avustajien pieniin palkkioihin, aikataulujen epämääräisyyksiin ja roolitusprosessin epäjärjestelmällisyyteen. Opinnäytetyössä esiteltiin näitä ongelmia ja etsittiin ratkaisuja, joilla elokuva-avustamisesta saataisiin kaikkien osapuolien kannalta toimivampaa.

Avustajia käsittelevässä luvussa keskityttiin elokuva-avustamisen historiaan maailmalla, avustamiseen käytännössä sekä avustajatoimintaan liittyviin ongelmiin avustajien näkökulmasta. Avustamisen historiaa tutkittiin Anthony Sliden teokseen Hollywood Unknowns (2012) pohjautuen. Avustajien näkökulmia selvitettiin suorittamalla Google Forms -kysely Viulistin avustajille sähköpostitse.

Apulaisohjaajia käsittelevässä luvussa keskityttiin avustajista vastaavien apulaisohjaajien työtehtäviin ja niihin liittyviin haasteisiin. Avustajahankinnasta ja -koordinoinnista oli hyvin vähän kirjallista materiaalia olemassa, joten opinnäytetyö toimii myös työkaluna uusille apulaisohjaajille. Luvussa käytiin läpi 3. apulaisohjaajan työvaiheita Viulisti-elokuvassa ja vertailukohtena käytettiin huomattavasti suuremman mittaluokan elokuvaa, Tunteimatonta Sotilasta. Aiheesta haastateltiin kyseisen elokuvan avustajahankinnasta vastannutta Pia Ahoa sekä 3. apulaisohjaajaa Timo Lahtista, joka vastasi avustajien ohjaamisesta kuvauspaikalla.

Avustajakyselyn tulokset pääosin vastasivat työharjoittelussa tehtyjä havaintoja elokuva-avustamiseen liittyvistä ongelmista ja vahvistivat käsitystä siitä, että haasteet liittyvät samoihin asioihin elokuvatuotannosta riippumatta. Anthony Sliden teos Hollywood Unknowns (2012) tuki ajatusta siitä, että samoja ongelmia oli ollut myös ulkomailla kautta elokuvahistorian. Tehtyjen ammattilaishaastatteluiden perusteella apulaisohjaajat kohtasivat samankaltaisia haasteita työssään elokuvatuotannosta riippumatta. Sekä avustajat että apulaisohjaajat olivat tyytymättömiä nykytilanteeseen. Lähes kaikkien ongelmien takaa paljastuivat vähäiset resurssit elokuva-alalla. Tärkeintä ongelmien ratkaisemiseksi kuitenkin olisi, että osapuolet ymmärtäisivät toisiaan ja töitä kohti parempaa tehtäisiin yhdessä.

Asiasanat: elokuva-avustaja, apulaisohjaaja, roolitus, koordinointi

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Film and Television
Producing and Screenwriting

TEPERI, MERI:
Extras and Assistant Directors in Movies
Case: The Violin Player

Bachelor's thesis 46 pages, appendices 4 pages
August 2017

The purpose of this thesis was to examine being a movie extra and the work of assistant directors who are responsible for the movie extras. The focus was on the job description of the writer when working as a 3rd assistant director in the feature film project *The Violin Player* by Mjölkl Movies. The job was an internship and it included casting and coordinating the extras. There were many general problems found based on the observations made during the internship, concerning both the extras and the assistant directors. The observations were related for example to the small rewards of the extras, indefinite schedules and the unorganized casting process. These problems are presented in this thesis, along with a discussion on possible solutions.

The chapter focused on extras centralizes on the history of being a movie extra, being a movie extra in practise and the problems concerning being a movie extra from the point of view of the extras. The examination of the history of extras was based on Anthony Slides work *Hollywood Unknowns* (2012). The point of view of the extras were solved by a Google Forms inquiry that was made for the extras of *The Violin Player* by e-mail.

The chapter focused on assistant directors discusses the tasks concerning extras and the challenges that are associated with those tasks. Not much has so far been written on casting and coordinating extras, so this thesis also works as a tool for new assistant directors. The chapter goes through the job description of the 3rd assistant director in the movie *The Violin Player* and a considerably bigger movie production *The Unknown Soldier* was used as a benchmark. The topic was discussed with Pia Aho, who was responsible for the *Unknown Soldier's* extra casting and Timo Lahtinen who was directing the extras in the *Unknown Soldier's* movie set.

The results of the inquiry for the extras mainly corresponded to the observations made during the internship concerning the problems related to being a movie extra. The results confirmed the perception that the challenges are related to the same things regardless of the movie production. Anthony Slide's *Hollywood Unknowns* (2012) supports the idea that the same problems have been faced also abroad throughout the movie history. Based on the interviews, assistant directors face similar problems in their work regardless of the movie production. Both the extras and the assistant directors were dissatisfied with the present situation. Low resources in the movie industry appeared to be the reason behind almost every problem. The most important step towards solving the problems would be understanding each other and making things better together.

Key words: movie extra, assistant director, casting, coordinating

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	AVUSTAMINEN.....	8
2.1	Avustamisen historia lyhyesti.....	8
2.2	Kanavat avustamiselle.....	11
2.3	Avustajan tyypillinen päivä.....	13
2.4	Ongelmat avustajien kannalta.....	16
2.4.1	Sijainti.....	17
2.4.2	Aikataulujen epämääräisyys.....	17
2.4.3	Palkkiot.....	19
2.4.4	Järjestäytymättömyys.....	21
2.4.5	Avustajien epäkunnioitus.....	22
2.4.6	Informaation puute.....	23
3	AVUSTAJAHANKINTA JA -KOORDINOINTI.....	25
3.1	Roolijako.....	26
3.2	Avustajahankinnan työvaiheet.....	26
3.2.1	Casting call.....	27
3.2.2	Castingin eri muodot.....	28
3.2.3	Avustajakirjaston luominen.....	29
3.2.4	Valinnat ja vahvistukset.....	30
3.2.5	Erytystoiveet.....	32
3.2.6	Joukkokohtaukset.....	33
3.3	Avustajien koordinoiminen.....	35
3.3.1	Avustajasopimukset.....	36
3.3.2	Palkkion maksaminen.....	36
3.4	Ongelmat apulaisohjaajan kannalta.....	37
3.4.1	Avustajien sukupuolijakauma.....	37
3.4.2	Sijainti.....	37
3.4.3	Resurssien rajallisuus.....	38
3.4.4	Sisäinen roolittaminen.....	38
4	POHDINTA.....	40
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET.....	43
	Liite 1. Kysely Viulisti -elokuvan avustajille.....	43
	Liite 2. Haastattelukysymykset.....	45
	Liite 3. Avustajasopimus.....	46

1 JOHDANTO

Elokuvista puhuttaessa ihmiset yleensä muistavat ensimmäisenä joko elokuvaohjaajan tai pääosa näyttelijän nimen. Kaikki tietävät heidän merkityksensä elokuvanteossa. Näyttelijät esittävät parhaansa mukaan roolihahmojaan ja elokuvaohjaaja pyrkii antamaan heille eväitä tuottaa paras mahdollinen suoritus.

Elokuviissa näkyy pääosanäyttelijöiden lisäksi paljon myös muita ihmisiä. Voisi kenties kuvitella, että elokuvassa kadun vastaan tulija olisi tosimaailman ihminen, joka vain sattui sillä hetkellä kulkemaan kameran ohi. Näin ei kuitenkaan lähes koskaan ole, vaan elokuvassa jokainen ihminen – näkyi heistä sitten kasvot tai vaikka vain pelkkä kenkä – on suunnitellusti juuri siinä missä me hänet näemme. Näitä ihmisiä kutsutaan avustajiksi ja heitä ohjaavat apulaisohjaajat.

Suoritin keväällä 2017 TAMKIn opintoihin kuuluvan työharjoittelun Mjölck Moviesin tuottamassa Viulisti-elokuvassa. Viulisti on Paavo Westerbergin ohjaama pitkä fiktioelokuva, jonka tarina sijoittuu klassisen musiikkimaailman huipulle. Toimin Viulistissa 3. apulaisohjaajana ja päävastuualueenani oli lähes 500 avustajan hankinta ja koordinointi. Harjoitteluni aikana havaitsin useita yleisesti avustamiseen liittyviä ongelmia sekä avustajan että apulaisohjaajan näkökulmasta. Opinnäytetyössäni selvitan, kohdataanko samoja ongelmia muissa tuotannoissa ja mitä niiden ratkaisemiseksi voitaisiin tehdä.

Ongelmakohtien selvittämiseksi tarkastelen opinnäytetyössä avustajien hankinta- ja koordinoitintaprosesseja sekä avustajien ja apulaisohjaajien työnkuvia. Lopuksi pohdin elokuva-alalla vallitsevia avustajia koskevia nykyisiä käytäntöjä ja sitä, mitä tilanteen parantamiseksi tulisi tehdä.

Toisessa luvussa keskitytään avustajien työhön ja sen historiaan – mistä on lähdetty ja millainen tilanne on tänä päivänä. Kerron, kuinka avustajaksi ryhdytään, millainen on tavanomainen avustajan työpäivä ja kuinka paljon avustamisesta maksetaan. Omien havaintojeni tueksi tein Viulisti-elokuvan avustajille lyhyen, anonymin Google Forms -kyselyn (liite 1). Kyselyssä selvitin, millaista avustaminen yleisesti ottaen eri tuotannoissa heidän näkökulmastaan on, ja kuinka se voisi olla mielekkäämpää. Kyselyyn vastasi 51 henkilöä.

Kolmannessa luvussa kerron apulaisohjaajan avustajiin liittyvistä työtehtävistä elokuva-tuotannossa. Tehtäviä ovat avustajien hankinta, koordinointi sekä ohjaaminen kuvauspaikalla. Tehtävistä vastaa yleensä yksi tai useampi apulaisohjaaja, mutta työnjako vaihtelee tuotannoittain, eikä ole yhtä oikeaa tapaa jakaa tehtäviä. Apulaisohjaajan työstä on saatavilla hyvin vähän kirjallista informaatiota, ja koska käytännöt vaihtelevat tuotannoittain, apulaisohjaajaksi haluavan henkilön voi olla hankala hahmottaa mitä työhön kuuluu ja kuinka kannattaisi toimia esimerkiksi saadakseen avustajat hankittua. Luvun on tarkoitus toimia työkaluna uusille apulaisohjaajille, jotta he osaisivat välttää pahimmat virheet ja ymmärtäisivät, millaista avustajien hankinta ja koordinointi käytännössä on.

Kolmas luku esittelee omia toimintatapoja Viulisti-elokuvassa. Pohdin avustamiseen liittyviä haasteita elokuvahenkilökunnan kannalta sekä omien kokemuksieni että haastattelemani ammattilaisten kokemusten kautta. Viulistin ollessa Suomen mittakaavassa budjetiltaan keskimääräistä pienempi elokuvatuotanto, vertaan kokemuksiani vastaavissa tehtävissä toimineiden ihmisten kokemuksiin Tunteimatton sotilas -elokuvassa, joka on huomattavasti suurempi tuotanto.

Väinö Linnan romaaniin perustuvasta Tunteimatton sotilaasta kuvattiin vuosien 2016-2017 aikana kolmas elokuvaversio Aku Louhimiehen ohjaamana. Tunteimattomassa sotilaassa on avustajia n. 4 500. Haastattelin elokuvan avustajahankinnasta ja -koordinoinnista vastannutta Pia Ahoa. Aho opiskeli tuohon aikaan kolmannella vuosikurssilla Tampereen ammattikorkeakoulun elokuvan ja television koulutusohjelmassa ja osallistui Tunteimattoman sotilaan tekoon osana työharjoitteluaan. Haastattelin Ahoa Tampereella 25.4.2017.

Toinen haastateltavani oli Tunteimattoman sotilaan 3. apulaisohjaaja Timo Lahtinen. Lahtinen ohjasi avustajia setissä ja piti heistä huolta kuvauspaikalla. Lahtinen on aloittanut työskentelyn av-alan tuotannoissa yli kymmenen vuotta sitten ja toiminut erilaisissa projekteissa lukuisissa eri tehtävissä. Tunteimatton sotilas oli Lahtisen uran 18. elokuva ja hän toimi tuotannossa ensimmäistä kertaa 3. apulaisohjaajana. Haastattelin Lahtista Helsingissä 18.4.2017. Molempien haastattelujen kysymykset löytyvät liitteestä 2.

Suomalaisista tuotannoista puhuttaessa kuljetan opinnäytetyössä rinnalla myös näkökulmaa maailmalta. Anthony Slide kertoo kirjassaan *Hollywood Unknowns* (2012) kattavasti avustajatoiminnasta Yhdysvalloissa, eritoten Hollywoodissa. Elokuva-avustamiseen on liittynyt kansainvälisellä tasolla saman tyyppisiä ongelmia jo elokuvan alkua ajoista lähtien.

Luvussa neljä teen yhteenvedon aikaisemmissa luvuissa käsitellyistä ongelmista ja pohdin niille ratkaisuja. Kerron muutoksista, joita avustajien sekä haastateltujen mielestä tulisi tehdä, jotta avustamisesta saataisiin toimivampaa ja ammattimaisempaa Suomen elokuvakentällä. Lopuksi pohdin opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista.

2 AVUSTAMINEN

Avustaja on taustanäyttelijä kohtauksessa. Hän saattaa esimerkiksi istua ravintolassa, odottaa raitiovaunua pysäkillä tai tanssia yökerhossa varsinaisten päänäyttelijöiden ympärillä. Avustajarooleihin ei pääsääntöisesti sisälly repliikkejä, mutta ne ovat tärkeä osa tarinankerrontaa.

Elokuvat pyrkivät vangitsemaan hetken aikaa - palasia jokapäiväisestä elämästä. Realismia ei olisi mahdollista saavuttaa ilman avustajia, sillä he herättävät läsnäolollaan kuvausympäristön eloon. Minkä näköisiä ihmisiä istuu muotinäytöksen katsomossa? Minkä näköisiä amerikkalaisen jalkapallon pelaajat ovat? Entä jos heidät sijoitettaisiin kohtaukseen esiintymään maanviljelijöinä, jotka tekevät rehua pellolla? Avustajat, avustajien määrä ja heidän sijoittelunsa kertovat paikoista, joissa päähenkilöt käyvät. Avustajien avulla voidaan korostaa erilaisia asioita, esimerkiksi vahvoilla kontrasteilla avustajien ja päähenkilöiden välillä. Mikäli päähenkilö kävelee kadulla verryttelyhousuissa, mutta kaikki vastaantulijat ovatkin jakkupuvut päällä, katsoja tietää, että hän ei ole kaltaistensa joukossa ja kenties edustaa eri asioita kuin vastaantulevat ihmiset. Avustajien avulla katsojalle pystytään kertomaan hahmoista sanattomasti lisää, he peilaavat päähenkilöitä. Avustajat ovat välttämättömiä joka tuotannolle.

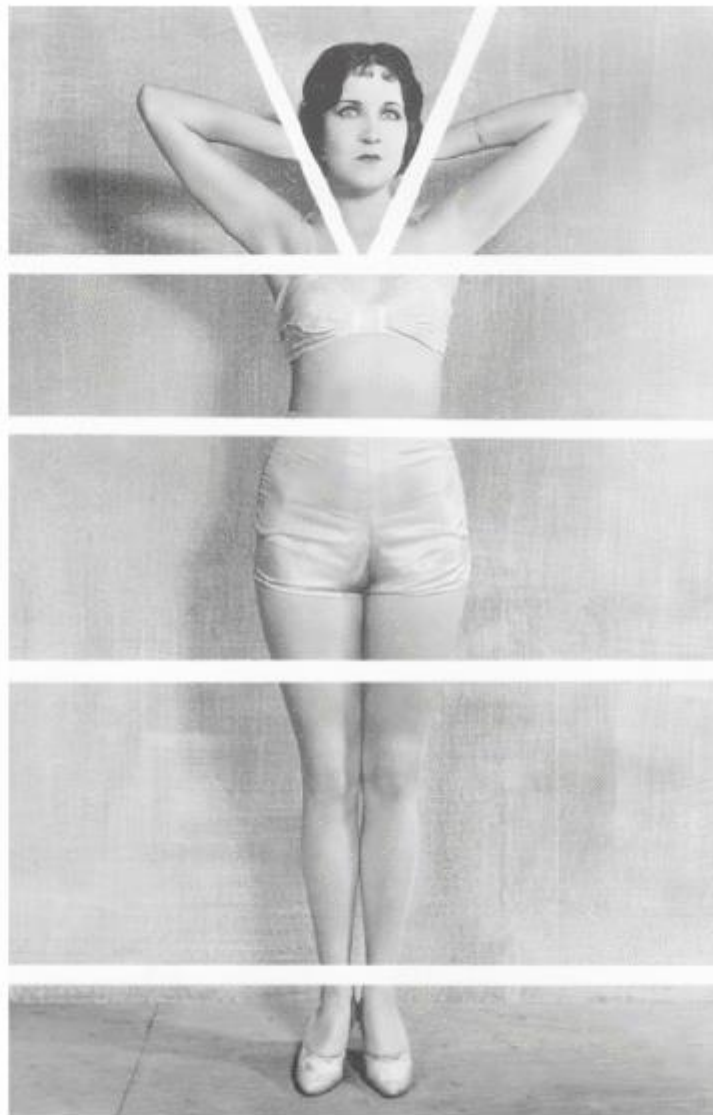
Vaikka esiintyminen elokuvassa herättää usein ihmisten mielissä ensimmäiseksi glamourisia kuvia, avustaminen on rankkaa ja toisinaan huomaamatonta työtä. Jotta voisimme ymmärtää avustamisen nykytilaa Suomessa, on tutkittava menneisyyttä ja vertailtava, kuinka asiat on muualla tehty ja millaisiksi käytännöt ovat siellä hioutuneet.

2.1 Avustamisen historia lyhyesti

Anthony Slide (2012) pohtii kirjassaan *Hollywood Unknowns*, missä vaiheessa elokuva-historiaa avustajat ovat astuneet mukaan elokuvaan. Tarkkaa ajankohtaa tälle ei pystytä määrittelemään, mutta se sijoittuu aikaan, jolloin liikkuva kuva lakkasi muodostumasta ainoastaan yhden tai kahden henkilön ympärille. Vuonna 1894 Louis ja August Lumière

tekivät ensimmäisen elokuvansa *Workers Leaving the Lumière Factory*. Voitaisiin ajatella, että kaikki elokuvassa näkyvät henkilöt ovat avustajia. Toisaalta voidaan kyseenalaistaa, voiko elokuvassa olla avustajia ilman pääosaesittäjiä. (Slide 2012, 15.)

Sliden (2012) mukaan ainakin kahdessa Lumiéren veljesten elokuvassa vuodelta 1895 on luultavasti avustajia. Elokuvassa *The Arrival of a Train at the Station* on pääasiallisia näyttelijöitä: pieni tyttö, hänen äitinsä ja hoitaja laiturilla, jotka hukkuvat matkustajien – avustajien – sekaan. Elokuvassa *The Lonely Party* kolme olutta juovaa kortinpelaajaa ovat pääosissa, kun taas heidän palvelijansa on selkeästi avustaja. (Slide 2012, 15.) Avustajat ovat olleet elokuvahistorian alusta saakka tärkeä osa elokuvia.

KUVA 1. Täydellinen avustaja (Slide 2012, 100).

Alkuaikoina tuottajat keräsivät omia listoja avustajista. Slide (2012) kirjoittaa, että vuonna 1918 tuottaja Thomas H. Ince piti hakemistoa kaikista eri ”avustajatyypeistä”. Kategorioita olivat esimerkiksi lyhyet, lihavat ja laihat henkilöt, mutta myös erikoisominaisuuksia omaavat avustajat, kuten ristosilmäiset, etuhampaattomat ja kyttyräselkäiset miehet, joita Incen mukaan oli erityisen hankala löytää. (Slide 2012, 23.) Sliden (2012) mukaan myös Henry Carr, merkittävä kirjoittaja sekä alan fani-lehdissä, että Los Angeles Timesissa kategorisoi avustajia samalla tavalla useisiin ryhmiin 1920-luvulla. Yhteen ryhmään kuului esimerkiksi aikaisemmin hyvin menestyneiden pörssimeklareiden tyttäriä, joiden isien taloudelliset imperiumit olivat yhtäkkiä romahtaneet. Sellaiset naiset omistivat automaattisesti asiankuuluvat vaatteet kohtauksia varten, joissa tarvittiin näyttäviä seurapiiri-ihmisiä, jotka osasivat myös käyttäytyä asiaankuuluvalla tavalla. Hieman epätavallisempiin avustajaryhmiin kuului esimerkiksi poika, joka sai töitä koska osasi pyöräyttää silmänsä ylös niin, että näkyi vain valkoista. Hän pystyi siis esittämään sokeaa. (Slide 2012, 19.)

Kaikenlaisille avustajille on ollut kysyntää ja elokuvan alkuaajoista lähtien näyttelijän urasta haaveilevat ihmiset ovatkin matkustaneet Hollywoodiin avustajiksi. Slide (2012) kertoo Los Angeles Recordin raportoineen lokakuussa 1925, että Hollywoodin neljälläkymmenellä aktiivisella tuottajalla oli käytettävissään noin 40 000 avustajaa. Heistä vain noin neljälle tuhannelle pystyttiin takaamaan säännöllistä työtä. (Slide 2012, 62.)

Amerikkalaisen roolituspalvelu Central Castingin nettisivuilla kerrotaan, että 1920-luvulla ei ollut vielä järjestelmää, joka olisi säännellyt avustajatoimintaa, joten moni alalle pyrkivä joutui hyväksikäytetyksi. Samat lehdet, jotka olivat mainostaneet Hollywoodia ja saaneet toiveikkaat vaeltamaan sinne tullakseen tähdiksi, kirjoittivat pian näiden ihmisten hyväksikäytöstä. Elokuva-ala kohtasi PR-painajaisen, kun vihaiset amerikkalaiset ilmoittivat moraalittomuuksista ja vetosivat valtion säädöksiin. (Central Casting: About: History.) Hollywoodin suurimmat tuottajatohot muodostivat liiton nimeltä Association of Motion Picture Producers, jotta he voisivat luoda yhteisen organisaation, joka välittää avustajia liiton jäsenten elokuviin. Organisaation nimi oli Central Casting Corporation ja se aloitti toimintansa vuonna 1925. (Central Casting: About: History.) Hollywoodissa ymmärrettiin jo varhain, että avustajatoiminnan ympärille on kehitettävä organisaatioita, joiden avulla hallitaan avustajien roolittamista, sopimuksia ja pidetään heidän oikeuksistaan huolta.

SAG eli Screen Actors Guild perustettiin vuonna 1933 elokuvanäyttelijöiden suojaksi ja työolojen parantamiseksi (SAG Awards: Industry: Press kit: SAG-AFTRA Background. 2017). Avustajat muodostivat oman liittonsa SEG:n eli Screen Extras Guildin vuonna 1946 (Central Casting: About: History.), joka tuli myöhemmin osaksi Screen Actors Guildia. Nykyään Hollywood-avustaja on liiton ja sopimusten suojelema:

SAG-AFTRA (ent. SAG) on sitoutunut organisoimaan kaiken työn tapahtuvaksi meidän kontrollimme alla koskien palkkaneuvotteluita, työoloja sekä terveys- ja eläke-etuuksia. Vaalimme ja kasvatamme jäsentemme työmahdollisuuksia, valvomme sopimuksia ja suojelemme jäseniämme heidän työnsä luvattomalta käytöltä. (SAG Awards: SAG-AFTRA. 2017.)

Sliden (2012) mukaan vuosien 2008-2009 taantumana iskettyä moni työtön Los Angelesilainen rekisteröityi Central Castingin kautta avustajaksi. Nykyään Burbankissa varastorakennuksesta käsin pyöritettävä organisaatio sallii rekisteröitymisen kenelle tahansa yli 18-vuotiaalle, todistettavasti kaupungissa asuvalle henkilölle. Vuonna 2009 uusia avustajia rekisteröityi peräti 300 viikossa. (Slide 2012, 228.)

Ricky Gervaisin ja Stephen Merchantin TV-sarja *Extras* (2005) on sitcom avustajien arjesta. Sarjassa avustajien elämää kuvataan työläänä ja kenties epätoivoisenakin onnenonkimisena. Slide (2012) kuvailee, että alkuaikoina avustajana toimimista saatettiin pitää samaan aikaan sekä kiehtovana että traagisena kokemuksena. Nykyään *Extras*-sarjan kautta yleinen käsitys avustamisesta on muuttunut, eikä siihen niinkään enää liitetä glamouria, joskaan ei mitään erityisen kielteistäkään. (Slide 2012, 230.)

2.2 Kanavat avustamiselle

Suurissa elokuvakaupungeissa, kuten Los Angelesissa tai Lontoossa avustajaksi pääseminen voi olla haasteellista suurten hakijamäärien vuoksi. Suomessa elokuva- tai televisiotuotantoon on helppo päästä mukaan avustamaan. Eri kohtauksiin ja tarkoituksiin tuotannot tarvitsevat kaikkennäköisiä ja -ikäisiä ihmisiä, ja käytännössä kuka tahansa kiinnostunut voi hakea avustajaksi.

Amerikassa suuren kysynnän ja tarjonnan vuoksi avustajatoiminnan ympärille on muodostunut ammattiliittoja sekä esiintyjä välittäviä roolituspalveluita. Suomen elokuvakenttä on huomattavasti pienempi, ja pääasiallisena kanavana tuotantojen ja avustajiksi

haluavien ihmisten välillä toimii Facebookin avustajaryhmät. Joihinkin elokuvaan hankitaan avustajat roolituspalveluiden roolittajien kautta, jotka ylläpitävät omia avustajarekistereitään. Kolmas kanava avustamiselle on lähestyä suoraan tuotantoyhtiötä, jolla on kiinnostava tuotanto käynnissä.

Facebook

Avustajille on Facebookissa useita ryhmiä:

- Elokuva-avustajat
https://www.facebook.com/groups/elokuvaavustajat/?ref=br_rs
- Elokuva/TV-esiintyjät & avustajat
https://www.facebook.com/groups/169137606592051/?ref=br_rs
- Elokuva- ja TV-sarja-avustajat
https://www.facebook.com/groups/553437108054301/?ref=br_rs
- Elokuva- ja TV-sarja-avustajat ||
https://www.facebook.com/groups/993703377342451/?ref=br_rs
- Elokuva- ja TV-sarja näyttelijät/avustajat – palkkiolliset
https://www.facebook.com/groups/371176939759386/?ref=br_rs
- Media-avustajat
https://www.facebook.com/groups/mediaavustajat/?ref=br_rs
- Roolitus/Elokuva-avustajat
https://www.facebook.com/groups/taikahattu/?ref=br_rs
- Roolitus Tv / Elokuva / Teatteri avustajaksi ja näyttelijäksi
<https://www.facebook.com/TvElokuvaAvustajaksi/?fref=ts>

Sivustoille voi liittyä kuka tahansa elokuva- ja televisioavustamisesta kiinnostunut henkilö. Elokuva- ja TV-tuotantojen avustajahankinnasta vastaavat henkilöt ilmoittavat kyseisillä Facebookin foorumeilla avoimista avustajarooleista jatkuvasti. Mukana on ohjeet, joita noudattamalla voi hakea roolia.

Roolituspalvelut

Casting-palvelu eli roolituspalvelu tarkoittaa yritystä, joka välittää esiintyjä tuotannoille. Roolituspalvelut tarjoavat tuotannoille sopivia esiintyjävaihtoehtoja välityspalkkiota vas-

taan, ja vastaavasti esiintyjille työkeikkoja tuotantoihin. Roolituspalvelut eivät vastaa tuotannon ja esiintyjän välisistä sopimuksista, eikä roolituspalvelu näin ollen ole esiintyjän työnantaja.

Suomessa on joitakin kentän tuntevia ammattimaisia roolituspalveluita, mutta ne toimivat suhteellisen pienellä volyymillä. Suurin osa roolituspalveluista kerää rekisteriinsä halukkaiden esiintyjien tietoja ja lähettävät heille kutsuja kuvauksiin sopivan projektin löytyessä. Osa palveluista ottaa rekisteriin liittymisestä pienen maksun. Roolituspalvelut järjestävät kuvauspäiviä, jolloin voi mennä kuvattavaksi omia rekisteritietoja ja esiintyjähakemusta varten tai päivittämään aikaisempaa kuvaansa. Jotkut roolituspalvelut haluavat esiintyjäkandidaateilta myös pienen videonäytteen rekisteriinsä. Myös roolituspalvelut tiedottavat roolihauistaan usein Facebookin kautta.

Eri kokoisiin av-tuotantoihin roolituspalveluita avustajista näyttelijöihin tarjoavat ainakin Suomen roolituspalvelu, Casting Studio Finland, Filmona, Maricasting, Helsinki Casting ja Block Busters Gang. Osa casting-palveluista, kuten Peanuts ja Daddy Casting painottuvat mainostuotantoihin. Castbook Finlandin lähestymistapa on hieman toisenlainen; heidän Facebook-sivullaan esiintyjä tarvitseva taho voi julkaista oman casting callin maksua vastaan. Sivulla on yli 11 000 tykkääjää.

Tuotantoyhtiöt

Joidenkin tuotantoyhtiöiden nettisivujen kautta voi lähettää avustajahakemuksen milloin tahansa kyseisen yrityksen tuotantoihin. Esimerkiksi Yellow Film & Tv:n sivuilla (<http://www.yellowfilm.fi>) Hae meille -välilehden takaa löytyy Hae avustajaksi -painike, jonka kautta voi täyttää lomakkeen ja jättää omat tiedot tuotantoyhtiölle saadakseen avustajatoita juuri heiltä. Suomessa toimivat tuotantoyhtiöt ovat listattuina Suomen Elokuvasäätiön sivuilla. Yksi keino päästä avustajaksi on myös tutkia Suomen elokuvasäätiön tuoreimpia tuotantotukipäätöksiä ja ottaa yhteyttä tuen saaneeseen tuotantoyhtiöön. Tuotantotuen saaminen on merkki siitä, että kuvausjakso on lähestymässä.

2.3 Avustajan tyypillinen päivä

Viulisti -elokuvassa avustajan tyypillinen päivä alkoi niin, että hän saapui kuvauspaikalle 3. apulaisohjaajan ilmoittamaan aikaan. Tämä oli yleensä noin tuntia ennen kuvausten

alkamista. Avustajille oli etukäteen ilmoitettu toivottu pukeutumis- ja meikkaustyyli, ja he saapuivat aina paikalle omissa vaatteissaan ja itse meikanneina. Avustajat ohjattiin sovittuun taukotilaan, jossa heille oli tarjolla kahvia ja pientä purtavaa.

Ennen kuvauksia avustajat täyttivät avustajasopimukset (liite 3) ja puvustus- sekä maskeerausosasto tekivät heille tarkastuksen, että kaikki on kunnossa kohtausta varten. Tämän jälkeen avustajat odottivat taukotilassa kuvausten alkua. Avustajien päivään sisältyy paljon odottamista, josta heitä on myös etukäteen varoitettu. Avustajia neuvottiin ottamaan mukaan esimerkiksi luettavaa odotusajan ratoksi.

KUVA 2. Olavi Uusivirran (vas.) ja Kim Bodnian taustalla olevat henkilöt ovat avustajia. Kuva elokuvasta Viulisti © Malla Hukkanen

Avustajien vuoron ollessa astua kuviin heidät asetellaan paikoilleen ja käydään toimintaa läpi: mitä kukin tekee ja missä kunkin aloitus- ja lopetuspaikat ovat. Sitten kamera käy! Samasta kuvasta voidaan kuvata useita ottoja monista eri syistä, ja avustajien on näyteltävä jokaisessa otossa samalla tavalla, ellei toisin mainita. Samasta kohtauksesta otetaan myös eri kuvakokoja, joissa toiminnan tulee olla samanlaista kuin edellisissä otossa. Kuvaukset saattavat kestää muutamia tunteja, tai koko päivän. Avustajat ovat vapaita lähtemään kotiin, kun heidän kohtauksensa on kuvattu.

Kuvauspaikalla käyttäytyminen

Kuvausaikaa ei ikinä ole liikaa. Jotta asiat sujuisivat mahdollisimman sulavasti, on tärkeää, että kaikki tietävät kuinka kuvauspaikalla toimitaan. Apulaisohjaaja tai avustajista vastaava henkilö ohjeistaa avustajia kuvauspaikalla toimimisesta jo ennen kuvauksia sekä kuvausten aikana. Kanadalainen roolituspalvelu Smyth Casting on listannut nettisivuilleen täsmälliset ohjeet kuvauspaikkakäyttäytymisestä avustajilleen (Smyth Casting: Background Casting, 2014.), joista tärkeimpiä ovat:

- Tule ajoissa paikalle.
- Älä katso kameraan.
- Kuvausten aikana ollaan hiljaa. Kuvauspaikalla pyritään aina olemaan rauhassa, mutta kuvauksen aikana on oltava täysin hiljaa. Jos avustajan tehtävänä on jutella vierustoverilleen, se on tehtävä äänettömästi.
- Tarkkaile, mitä ympärillä tapahtuu. Avustajan täytyy tehdä toimintansa samalla tavalla, vaikka kuvakoko muuttuisi ja kohtaaminen aloitettaisiin puolesta välistä. On hyvä muistaa, mitä kohtauksessa tapahtuu milläkin hetkellä.
- Opettele kuvauskäskyt. ”Kamera käy” -huudon jälkeen ollaan hiljaa. ”Olkaa hyvä” on merkki näyttelijöille aloittaa toiminta. Avustajat aloittavat toimintansa samasta merkistä, tai erillisestä merkistä, joka on apulaisohjaajan kanssa sovittu. Toimintaa jatketaan niin kauan, kunnes kuuluu huuto ”Kiitos” tai ”Poikki”. ”Aloituspaikat” tarkoittaa, että kuvataan uusi otto, jolloin sekä näyttelijät että avustajat palaavat kohtaan, josta viimeksi aloittivat toimintansa.
- Käyttäydy luonnollisesti. Toimi kuvaustilanteissa, kuten toimisit muutenkin vastaavassa tilanteessa oikeassa elämässä.
- Puhu vain, kun sinua puhutellaan. Ohjaaja ja näyttelijät tarvitsevat työrauhaa, älä häiritse heitä tarpeettomasti. Jos sinulla on kysyttävää, kysy yhteyshenkilöltäsi.
- Ota mukaasi hiljaisia aktiviteetteja odotusten ajaksi.
- Palauta sinulle lainatut vaatteet/rekvisiitta kuvausten päätteeksi.

Ohjeet saattavat kuulostaa ankarilta, mutta ovat välttämättömiä suuren ihmisjoukon hallitsemiseksi tehokkaasti. Kuvauksissa on usein tiukka aikataulu ja ympäristön olosuhteet saattavat olla hyvinkin poikkeukselliset, jolloin on erityisen tärkeää, että kaikki toimivat sovitulla tavalla.

2.4 Ongelmat avustajien kannalta

Kartoittaakseni avustajien näkökulmaa ja avustajana toimimisen epäkohtia tein Viulisti-elokuvan avustajille lyhyen, anonymin Google Forms -kyselyn (Liite 1). Päädyin tekemään kyselyn, sillä uskoin anonymin tavan antaa palautetta tuottavan rehellisimpiä vastauksia. Suoritin kyselyn pian työharjoitteluni päätyttyä n. 250 avustajalle, joiden yhteystiedot minulla oli yhä sähköpostissa. Tein vastaajille selväksi, ettei kysely liittynyt Viulisti-tuotantoon, vaan omaan henkilökohtaiseen tutkimukseeni opinnäytetyötä varten. Halusin saada avustajilta mielipiteitä yleisesti avustamisen ongelmista, mutta myös asioista, jotka olisivat voineet mennä Viulistissa paremmin kehittyäkseni itse työssäni.

Analysoin kyselyn tuloksia tutkimalla vastaajien ikä- ja sukupuolijakaumaa sekä kokeisuutta prosentteina. Avoimien kysymysten vastaukset listasin taulukoksi, josta pystyi tarkastelemaan, minkälaisia yhteneväisyyksiä ja eroja vastauksien välillä on.

Kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 51 henkilöä. Vastaajien ikähaarukka oli laaja, heitä oli 18-vuotiaista yli 65-vuotiaisiin. 13 vastaajaa jätti kuitenkin ikänsä ilmoittamatta. 38:sta ikänsä ilmoittaneesta ihmisestä suurin kyselyyn vastannut ikäluokka oli 35-45-vuotiaat, joita oli 37 % vastaajista. Vastanneista 63% oli naisia, 35% miehiä ja 2% muuta sukupuolta.

Ainoastaan 6 % vastaajista toimi avustajana ensimmäistä kertaa Viulisti -elokuvassa. Lähes 70% kertoi avustaneensa yli viisi kertaa ja miltei kolmasosa vastaajista kertoi avustaneensa yli 20 kertaa elokuva ja TV-tuotannoissa. Suurelle osalle kyselyyn vastanneista avustaminen oli siis tuttua.

Viulisti -elokuvan avustajille tekemässäni kyselyssä pyysin vastaajia kertomaan jostain huonosta avustajakokemuksestaan – liittyen mihin tahansa tuotantoon jossa he ovat olleet mukana. Kysymykseen vastasi 48 henkilöä. Vastausten perusteella avustamisen merkittävimpiä ongelmakohtia yleisellä tasolla ovat pitkä odotus, kuvausten sijainti, aikataulujen venyminen, pienet palkkiot, avustajien puutteellinen informointi, cateringin vähäisyys tai sen heikko laatu, huonot olosuhteet (esimerkiksi odottelu pakkasessa) sekä avustajien epäystävällinen kohtelu.

KUVA 3. Elokuva-avustaminen: odotukset vs. todellisuus

2.4.1 Sijainti

Suurin rajoittava tekijä avustajaksi pääsemiselle on asuinpaikka, sillä lähes kaikki elokuva- ja TV-tuotannot kuvataan pääkaupunkiseudulla. Sijainti vaikeuttaa avustajaksi pääsyä siksi, että avustajatyöt voivat tulla hyvinkin lyhyellä varoitusaajalla, eikä tuotantoyhtiö yleensä kustanna avustajien matkakuluja, jolloin paras vaihtoehto on ottaa avustaja mahdollisimman läheltä.

2.4.2 Aikataulujen epämääräisyys

Jotta yö näyttäisi yöltä ja auringonnousu auringonnousulta, elokuvatuotantoja saatetaan kuvata hyvinkin hajanaisiin aikoihin. Smyth Castingin (2014) avustajaohjeiden mukaan avustajien tulisi työn vastaanotettuaan olla käytettävissä koko kyseisen päivän ajan. Koko päivän käytettävyys voi tarkoittaa useampaa asiaa. Pääsääntöisesti avustajan on pystyttävä olemaan käytettävissä call timen eli saapumisajan alusta purkuun asti. Call time vaihtelee. Avustaja voidaan esimerkiksi pyytää kuvauksiin aamukuudelta ja lopetus saattaa

olla iltakahdeksalta, tai, avustaja voidaan pyytää kuvauksiin kahdeksalta illalla ja kuvaukset kestävät aamukymmeneen. Vaatimukset riippuvat tuotannosta. Toisinaan voi olla, että avustaja pyydetään kuvauspaikalle ja hän esiintyy ainoastaan yhdessä kohtauksessa, jonka kuvaamiseen menee vain muutamia tunteja. Vaikka avustaja olisikin pyydetty vain yhteen kohtaukseen, hänen on oltava käytettävissä koko päivä. Kuvauksissa tulee aina eteen asioita, joita ei voi ennustaa. Joskus sääolosuhteet hidastavat kuvauksia, jos esimerkiksi alkaa sataa vettä tai lunta. Monia asioita voi tapahtua, jotka muuttavat kuvausten aikataulua. Avustajan tulee olettaa olevansa kuvauksissa koko päivän. Avustajan tulee olla valmiina työskentelemään muutamista tunneista pitkiin päiviin, 14 tuntiin asti. (Smyth Casting: Background Casting, 2014.)

Smyth Castingin käytettävyyksivaatimukset kuulostavat hurjilta, mutta niissä on myös paljon järkeä. Elokuvaa kuvatessa on varmaa, että muutoksia tulee ja yleensä ne tulevat nopealla varoitusajalla. Asiat mutkistuvat, kun aikatauluja aletaan muuttaa avustajien kanssa, sillä heillä on usein myös pääasiallinen päivätyö ja muita menoja. *”Pahinta on, kun aikataulut venyy ja sovittu lopetusaika ei pidä. Keikoista kun ei leffalippua kummempaa palkkaa saa, niin toivoisi että sovitut ajat pitäisivät. Sitten kun on rahapalkkio sietää vähän enemmän säättää.”* (Kyselyyn vastannut avustaja.)

Lyhyet varoitusajat ja aikataulujen venyminen johtuvat usein siitä, että suunnittelu-aikaa ei ole ollut tarpeeksi tai tapahtuu odottamattomia asioita, joihin on mahdoton varautua. Tämä ei kenties olisi niin suuri ongelma, jos avustajille maksettaisiin tuntipalkkaa, kuten Smyth Castingin tapauksessa tehdään. Suomessa pyritään ilmoittamaan ajat tarkasti, koska palkkaa harvoin maksetaan.

Pitkät odotusajat ovat ikäviä, mutta niiltä on hankala välttyä muuttuvissa olosuhteissa. Avustajien lohdutukseksi voi todeta, että odottaminen on arkea kaikille työryhmän jäsenille. Ikävintä odottamisessa kuitenkin on, jos kukaan ei tule antamaan väliaikatietoja siitä, mitä tapahtuu ja kauanko odotetaan. Hyvä tiedottaminen on yksi asia, jolla odottamisesta voidaan tehdä inhimillisempää.

Odotusajan voi myös käyttää hyödyksi. Haastattelin Helsingissä 18.4.2017 Timo Lahtista, joka toimi Tuntemattoman Sotilaan (2017) 3. apulaisohjaajana. Lahtisen tehtävänä oli avustajien ohjaamisen setissä. Useina päivinä setissä oli samaan aikaan 120 avustajaa

ja lisähaasteena elokuvaa kuvattiin talvella kovassa pakkasessa ja kesällä helteessä. Haastavissa olosuhteissa suurten ihmismäärien kanssa toiminut Lahtinen (haastattelu, 18.4.2017) kertoo laittaneensa avustajat kuvauksissa taukojen aikana tekemään nuotioita. Avustajat saivat näin itselleen tekemistä, pysyivät lämpiminä ja pystyivät kuivattamaan vaatteitaan. Lahtinen oli itse mukana näyttellessä avustajien kanssa venäläistä sotilasta kohtauksessa, jossa Rokka ampuu yli 50 ihmistä suolle. He seisoivat pari tuntia venäläis-sotilaiden varusteissa ja aseistettuina vyötärön syvyisessä lumihangessa. Odotusaikana Lahtinen veti avustajille armeijasta tuttua ”rynkkyjumppaa”, eli jumppaa aseiden kanssa. Muutenkin Lahtisen mukaan Tuntemattomassa sotilaassa harrastettiin paljon taukoliikuntaa. (Lahtinen, haastattelu 18.4.2017.)

2.4.3 Palkkiot

Sliden (2012) mukaan Hollywood Citizen Newsin (8.10.1940) raportissa julkaistusta tilastotutkimuksesta käy ilmi Central Castingin kautta työllistyneiden avustajien keskimääräinen työpäivien määrä vuodessa sekä keskimääräinen palkka vuosina 1936-1939 (taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Central Castingin avustajien työpäivien määrä ja palkkiot

Vuosi	Työpäivien määrä/v	Palkkiot vuodessa (\$)
1936	11,72	105,63
1937	18,46	187,40
1938	29,77	320,95
1939	28,89	317,26

Slide kertoo, että kesäkuussa 1938 pauna voita maksoi 34 senttiä ja avustajan keskimääräinen päiväpalkka oli \$8,25. Kesäkuussa 1941 pauna voita maksoi 48 senttiä, mutta avustajan keskimääräinen päiväpalkka oli yhä \$8,25. (Slide 2012, 211.) Avustajapalkkiot ovat kautta aikain olleet pieniä.

Nykyään ulkomailta avustajan palkka suurissa tuotannoissa on usein sidottu työtunteihin. Esimerkiksi Smyth Castingilla tuntipalkka vuonna 2015 liittoon kuulumattomalle avustajalle oli 12 dollaria (Smyth Casting: Background Casting, 2014.) Screen Actors Guildin

jäsenen tuntipalkka heinäkuussa 2013 oli 18,50 dollaria (Trump, Salary Per Hour for a Movie Extra).

Ulkomailla avustamisella voi elättää itsensä, jos onnistuu saamaan tarpeeksi keikkoja. Esimerkiksi sanomalehti The Guardianin (2011) julkaiseman jutun mukaan maailman tunnetuimmaksi avustajaksi tituleerattu yhdysvaltalainen Jesse Heiman oli tehnyt vuoden 2011 mennessä avustajaroolin 56:ssa valtavirran elokuvassa ja televisio-ohjelmassa, joka on enemmän kuin mihin valtaosa näyttelijöistä pystyy (Maysh 2011. The Guardian).

Suomessa avustajille maksetaan hyvin harvoin tuntipalkkaa. Suomessa avustamista tehdään talkootyönä tai siitä annetaan pieni urakkapalkkio, joka on yleensä elokuvalippu tai pieni summa rahaa. Monia häiritsee palkan pienuus. Esimerkkinä vastaus avustajakyselyn kysymykseen ”Mitkä asiat sinun mielestäsi parantaisivat avustajatoimintaa?”:

”Selkeä rahallinen, oikean suuruinen palkkio. Elokuvat eivät mitkään tuotannot synny ilman avustajia. USA:ssa avustaja on palkallinen ammatti. Meillä on ehkä matkaa siihen, mutta yhtä kaikki: avustaminen on työtä. Avustaja laittaa omaa aikaansa siihen, että elokuva valmistuu. Näyttelijät ja tuotantohenkilöstö tuskin suostuisivat ilmaiseen työhön tai laittamaan leivän päälle elokuvalippuja. Avustaja tekee näin. Siihen vetoaminen, että tämä on harrastus ja vapaaehtoista, on toki totta, mutta hiukan halpamaista. Myös heikkoon tuotantobudjettiin vetoaminen. Budjettiin voi alunperinkin sisällyttää avustajien oikeansuuruiset palkkiot. Sillä tavalla budjetti ei pauku. Avustajien työ olisi otettava oikeasti työnä, budjetoitavana kuluna, kuten catering ja kaikki muu tuotannon tekemiseen tarvittava. Yksi mahdollisuus olisi se, että avustaja saisi työstään halutessaan lahjakortin. Tavalisesta replikoimattomasta avustamisesta - josta nyt saa elokuvalipun - voisi rahan sijasta tarjota 50euron lahjakorttia vaikkapa K- tai S-ryhmän kauppoihin. Näin tämä olisi avustajalle hyvä diili, koska moni tarvitsee tulonlisää vaikkapa eläkkeensä päälle, mutta verotettava tulo voi viedä tilanteen ojasta allikkoon. Mainoksissa avustamisesta tällaisen lahjakortin voi saada. Tällöin on kyseessä hyvin pieni ja näkymätön taustalla avustaminen (vastaa kuin elokuvatuotannoissa elokuvalippupalkkiolla). Vähänkään näkyvämmästä avustamisesta mainoksessa maksetaan heti selkeästi kunnan rahasumma.

Eli elokuva- ja sarjatuotantojen tekemisessä pitäisi lopettaa se tekopyhä mainonta avustajia haettaessa, että avustajille tarjotaan tässä nyt ainutlaatuinen ja kiva kokemus, tule tekemään kanssamme ja olemaan osallisena kivassa jutussa. Ei näin, vaan kun avustajia haetaan, tulee tarjota myös rahallinen tai siihen suoraan verrattavissa oleva palkkio. Elokuvallippuja olen itse myynyt joskus nettikirppareilla, missä niitä saa myydä pilkkahinnalla. Oman avustamistyön tuntiliksa tippuu siis entisestään.” (Kyselyyn vastannut avustaja.)

Suomessa avustamisen ainoana motivaattorina harvoin kuitenkaan on pelkästään raha. Viulisti-elokuvan avustajille suorittamassani kyselyssä (liite 1) selvitin, mistä syistä ihmiset toimivat avustajina. Kysymykseen vastasi 51 henkilöä. Suurin osa vastanneista kertoo avustamisen olevan heille harrastus, joka on mukavaa vastapainoa omalle päivätyölle. Kyselyn mukaan muita yleisimpiä syitä avustaa ovat mielenkiinto alaa ja erilaisia tuotantoja kohtaan, näyttelijäkokemuksen kartuttaminen suurempien roolien toivossa tai esimerkiksi saada mielekästä tekemistä päivään työttömänä ollessa. *”Avustajana olemisena pääsee näkemään ja kokemaan erilaisia asioita, nautin uusista asioista. Ja joku leffalippu tai pieni rahapalkkio on vain kiva lisä.”* (Kyselyyn vastannut avustaja.)

2.4.4 Järjestäytymättömyys

Haastattelin Tampereella 24.5.2017 Pia Ahoa, joka toimi Tunte mattoman Sotilaan (2017) avustajakoordinaattorina osana työharjoitteluaan. Ahon tehtävänä oli hankkia ja koordinoita elokuvan 4 500 avustajaa. Tunte mattomassa sotilaassa avustajat tulivat projektiin ilmaiseksi mukaan. Ahon (haastattelu 24.5.2017) mukaan järjestäytyminen on ratkaisu, jos avustamisesta haluaa saada palkkaa. Ensimmäiseksi avustajien pitäisi järjestäytyä kunnan ammattiliittoon, kuten Amerikassa. Siellä ihmiset pystyvät tekemään avustamista työkseen, toisin kuin Suomessa. Tämä vaatisi ihmisiltä sen, että he kieltäytyisivät tekemästä avustamista ilmaiseksi. (Aho, haastattelu 24.5.2017.)

Ahon (haastattelu 24.5.2017) mukaan niin kauan kuin avustamisesta ei makseta, sitä tekevät harrastelijat. Aho on varma, että alalla menestystä haluavat ihmiset eivät lähde avustamaan ilmaiseksi. Jos avustamisesta ei haluta maksaa, ei voida myöskään olettaa saavansa parasta. Aho ei usko, että ala kasvaa koskaan, jos mistään ei suostuta maksamaan. Pahimmillaan ala kutistuu. (Aho, haastattelu 24.5.2017.)

Anthony Sliden teos *Hollywood Unknowns* tukee ajatusta siitä, että Amerikan avustajahistorian aikana on painittu samojen ongelmien kanssa. Siellä ongelmien ratkaisemiseksi avustajille on perustettu ammattiliitto, ja roolittaminen suoritetaan suurelta osin roolituspalveluiden kautta. Vaikka Amerikan elokuvateollisuus on merkittävästi suurempi kuin Suomen, se ei tarkoita, etteikö siellä toimivista käytännöistä olisi hyötyä täälläkin.

Järjestäytyminen vaatisi aktiiveja, jotka lähtisivät toteuttamaan avustajien etujen ajamista. Kotimaiset tuotantoyhtiöt tuskin ovat valmiita siirtymään avustajien tuntipalkkioihin, joten ensimmäinen tavoite olisi päästä elokuvalippupalkoista esimerkiksi päiväkohtaista urakkapalkkaa kohti. Rahapalkkio olisi selkeä vetovoimatekijä elokuva-avustajille, ja näin hyvät tekijät saataisiin helpommin myös seuraavaan tuotantoon. Etevien avustajien järjestäytyminen jonkinlaisen yhdistyksen alle voisi helpottaa osaltaan myös roolittajan työtä, kun avustamisesta kiinnostuneet henkilöt olisivat löydettävissä helpommin. Avustajapoolin kasvaessa elokuvaan olisi helpompi saada juuri halutun näköisiä ihmisiä, jotka tietävät kuinka kuvauksissa toimitaan.

2.4.5 Avustajien epäkunnioitus

Viulisti-elokuvan avustajille suoritetun kyselyn (Liite 2) mukaan monet avustajat ovat kohdanneet kotimaisen tuotannon kuvauksissa epäystävällistä suhtautumista heitä kohtaan. *”Joskus tuntuu että avustajia esineellistetään eikä kaikki esimerkiksi edes tervehdi”* (Kyselyyn vastannut avustaja).

Kuvauksissa on usein kiire, ja jokaisella on oma työ hoidettavana. Avustajista vastaavat henkilöt pitävät avustajista huolta, eikä muulla henkilökunnalla välttämättä ole heille aikaa. Tämä saattaa ymmärrettävästi vaikuttaa tylyltä. Joskus ihmiset eivät ole parhaimmillaan paineen keskellä ja avustajista huolehtijat voivat myös olla kireinä. Tämä on tietenkin ikävää, ja iloisella asenteella kokemus olisi kaikille mukavampi – ilmaiseksi.

Elokuvatyöryhmä on hyvin hierarkkinen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että jokaisella on oma paikkansa ja kun jokainen pitää oman paikkansa, asiat sujuvat. Avustajat tulevat kuvauksiin usein elokuvamaailman ulkopuolelta ja hierarkkisuus saattaa pistää heidän silmään. ”Nokkimisjärjestyksen” realisoituessa esimerkiksi ruokailun yhteydessä, kun tärkeimmät henkilöt, kuten ohjaaja ja näyttelijät päästetään ensimmäisinä syömään avustajien ollessa jonon hännillä, avustajille saattaa tulla arvostamattomuuden tunne. Asia ei kuitenkaan ole niin mustavalkoinen – ohjaajalla ja näyttelijöillä on myös suurin kiire päästä valmistelemaan seuraavaa kohtausta, kun taas avustajat voivat tulla paikalle kaiken ollessa valmiina. Kiireessä näitä hienovaraisia asioita ei välttämättä aina selitetä avustajille ja moni asia voi tuntua siksi kummalliselta.

”Tuntui, että avustajia ei arvostettu pätkäkään vaan istutettiin ylisuurta avustajaporukkaa aivan turhanpäiten yli 10 tunnin päivä ja korvaus oli 20 euroa” (Kyselyyn vastannut avustaja). Kohtuuton odotuttaminen pienellä palkkiolla tuntuu siltä, että avustajia ei arvosteta. Avustajille on selitettävä, miksi aikataulu on myöhässä. Heidät on päästettävä lähtemään, jos he eivät voi jäädä sovittua pidemmäksi ajaksi. Jos he ovat kuvauksissa yliaikaa, olisi siitä annettava suurempi korvaus kompensationsa.

Myös muilla asioilla, kuin rahalla voi korjata asioita. Mikäli avustajapalkkio on pieni, tarjoiluiden tasoon on hyvä panostaa. Jo itsessään se voi tehdä kokemusta mielekkään. *”Avustajien kesken keskustellaan aika paljon mitä ja missä oli tarjottavana, joten catering puoleen on hyvä kiinnittää huomiota. Pienilläkin kuluilla saadaan tyytyväisyyttä jengiin.” (Kyselyyn vastannut avustaja.)*

2.4.6 Informaation puute

Jo aiemmin sivutulle avustajille jaettavan informaation vajavaisuudelle on monia syitä. Yksi niistä on, että elokuvahenkilökuntakaan ei muuttuneiden tilanteiden vuoksi aina osaa antaa tarkkaa lisätietoa. Toinen on kiire.

Lahtinen (haastattelu, 18.4.2017.) kertoo, kuinka Tuntemattomassa Sotilaassa aikataulu oli usein niin tiukka, että häneltä tivattiin avustajia kameran eteen jo ennen kuin hän oli ehtinyt ohjeistaa heitä. Tämä johtui yleensä siitä, että toimintoketjun alkupäässä oli tapahtunut jotakin, jonka vuoksi avustajien lähettäminen kuvauspaikalle oli viivästynyt. Lahtinen yritti viimeiseen asti pitää avustajien puolia ja antoi avustajille aina ohjeet siitä mitä tulee tapahtumaan ja mitä heidän tulee tehdä. Hän halusi kertoa avustajille mahdollisimman tarkasti kuvaustilanteesta, jotta avustajat tunsivat olonsa mukavaksi. (Lahtinen, haastattelu 18.4.2017.)

Jo Kelly (2006) kertoo kirjassaan *The Truth About Being An Extra: How to Become a Good Background Actor* kuinka hän oli avustajana ollessaan saanut setissä pyynnön vaihtaa korkokengät tasapohjaisiin kenkiin. Hän ei halunnut tehdä niin, sillä tasapohjaiset kengät eivät sopineet hänen juhlaan asuunsa ja hän tiesi, että koko asu tulee luultavasti näkymään kuvassa. Kohtauksen aikana Kelly käveli kuvan taustalla samaan aikaan, kun pääosanäyttelijä puhui. Korkokenkien kopse pilasi oton, ohjaaja pisti kuvan poikki ja

Kelly sai nuhtelut. (Kelly 2006, 3.) Tällaisia asioita ei tule ajatelleeksi, ellei ole tehnyt aikaisemmin töitä elokuvien parissa. Siksi olisi tärkeää myös muistaa selittää ja perustella, kun avustajilta pyydetään asioita.

Vaikka avustajatoiminnasta löytyy epäkohtia, Viulistin avustajille suorittamassani kyselyssä (liite 1) kysymykseen 5 ”Suositteletko avustamista tutuillesi?” ainoastaan yksi ihminen viidestäkymmenestä vastanneesta vastasi ”en”. Jopa 84% vastanneista suosittelisivat tai ovat jo suositelleet avustamista tuttavilleen.

3 AVUSTAJAHANKINTA JA -KOORDINOINTI

Eri tuotannoissa on erilaiset työnjaot. Avustajien hankkimisesta, koordinoinnista ja kuvauspaikalla ohjaamisesta vastaava henkilö vaihtelee tuotannoittain. Yleensä erot johtuvat tuotantojen kokoeroista: suuremmilla tuotannoilla on enemmän työvoimaa ja varaa toimia ns. suuren maailman mallin mukaan. Eri kokoisissa tuotannoissa on myös vaihteleva määrä avustajia. Vertailen seuraavaksi työskentelytapoja Viulistin ja Tuntemattoman sotilaan välillä, jotka ovat keskenään hyvin eri kokoisia suomalaistuotantoja. Lisäksi kerroin, kuinka asioita tyypillisimmin hoidetaan suurissa ulkomaisissa tuotannoissa.

Vuonna 2015 kotimaisen pitkän fiktioelokuvan keskimääräinen budjetti oli 1,9 miljoonaa euroa (Elokuvavuosi 2015). Helsingin Sanomat (Mahlamäki 2015) uutisoi Tuntemattoman sotilaan budjetiksi noin 7 miljoonaa euroa, joka on Suomen mittakaavassa huomattavan suuri budjetti. Viulistin budjetti sen sijaan oli keskimääräistä pienempi, hieman alle 1,3 miljoonaa euroa (Production support, February 2017). The Numbers -sivuston listaa reilun 5 300 Hollywood-elokuvan mediaanibudjetti on n. 17 miljoonaa dollaria (Movie Budgets). Mediaanin ollessa suhteellisen hillitty, kalleimmat elokuvat kuitenkin maksavat useita satoja miljoonia dollareita.

Viulistissa avustajia oli reilut 500. Tuntemattomassa sotilaassa avustajia oli 4 500. Suurissa Hollywood-tuotannoissa avustajia voi olla jopa kymmeniä tuhansia. Suurien avustajamäärien hallintaan tarvitaan myös suuri määrä ihmisiä.

Päätin haastatella Tuntemattoman sotilaan Pia Ahoa ja Timo Lahtista vertaillakseni, kuinka avustajiin liittyvät tehtävät hoidettiin Viulistia suuremmassa tuotannossa ja liittyikö niihin samankaltaisia haasteita. Toteutin haastattelut kasvotusten ja nauhoitin keskustelut. Haastatteluiden jälkeen litteroin äänitetyn materiaalin. Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 2.

3.1 Roolijako

Roolijako apulaisohjaajien välillä vaihtelee hieman maittain ja myös Suomen sisällä tuotannosta riippuen. Pääsääntöisesti avustajahankinnasta ja -koordinoinnista vastaa Suomessa joko avustajakoordinaattori, 2. apulaisohjaaja, 3. apulaisohjaaja tai tuotantoassistentti. Avustajahankinnassa voidaan käyttää apuna myös ulkopuolisia roolituspalveluita, joita ulkomailla suositaan. Kuvauspaikalla avustajien ohjaamisesta ja koreografioista vastaavat yleensä joko 2. tai 3. apulaisohjaaja.

Viulistissa ei ollut avustajakoordinaattoria, eikä roolituspalveluita käytetty. Avustajiin liittyvät asiat olivat 2. apulaisohjaaja Julia Elomäen vastuulla. Hän toimi samanaikaisesti myös elokuvan tuotantokoordinaattorina, joten osa avustajiin liittyvistä töistä siirrettiin tuotantoassistentille, eli minulle. Hoidin Viulistin avustajahankinnan ja -koordinoinnin, jolloin minusta tuli 3. apulaisohjaaja. 2. apulaisohjaaja huolehti pienien roolien hankinnasta sekä avustajien ohjaamisesta ja koreografioiden luomisesta setissä.

Lahtisen (haastattelu 18.4.2017) mukaan Tuntemattomassa sotilaassa 2. apulaisohjaajan tehtävänä oli ainoastaan tehdä aikatauluja ja hänen ainoa tehtävä 3. apulaisohjaajana oli olla kuvauspaikalla avustajien kanssa ja ohjata heitä. Lahtinen kertoo avustajien hankinnan olleen avustajakoordinaattorin tehtävä. Avustajakoordinaattorille tuli kuitenkin muiden pienien roolien roolitustöitä niin paljon, että lopulta kaikki 4 500 avustajaa päätyivät avustajakoordinaattorin assistentin, eli Pia Ahon hoidettavaksi. (Lahtinen, haastattelu 18.4.2017.)

Suomessa ei siis ole tarkasti määritelty, minkä roolinimikkeen alle avustajiin liittyvät työtehtävät kuuluvat. Kuten em. tapauksissa kävi, tilanteiden muuttuessa avustajista saattaa lopulta vastata henkilö, joka ei ole sitä aikaisemmin tehnyt, eikä valmiita ohjeita työtehtäviin ole olemassa.

3.2 Avustajahankinnan työvaiheet

Ensimmäinen tieto avustajahankintaan ryhdyttäessä on selvittää kuinka paljon ja millaisia avustajia tarvitaan. Tämä selviää, kun ohjaaja tekee käsikirjoituksesta purun kohtaus kohtaukselta. Purun perusteella ohjaaja antaa yleensä 1. apulaisohjaajalle toiveet

avustajien määrästä kussakin kohtauksessa, jonka jälkeen 1. apulaisohjaaja välittää tiedon henkilölle, joka vastaa avustajahankinnasta. Käytän jatkossa avustajahankinnasta vastaavaa henkilöstä nimikettä 3. apulaisohjaaja, vaikka hankintaa voi hoitaa eri työnimikkeellä toimiva henkilö tuotannosta riippuen.

3. apulaisohjaajan kannattaa tehdä oma purkunsu. Viulistissa teimme purun kuvausaikataulun mukaan, eli kohtaukset avustajamäärineen listattiin Excel-tilukkuun kuvausjärjestyksessä (ks. kuva kohdassa 3.3.4). Kuvausjärjestys on samalla myös kiireellisyysjärjestys avustajien hankinnassa.

3.2.1 Casting call

Kun tiedetään haluttu avustajamäärä ja minkälaisia avustajia millekin päivälle halutaan, julkaistaan casting call. Casting call on ilmoitus avoimista rooleista, jossa kerrotaan lyhyesti mistä projektista on kyse, millaisia avustajia tarvitaan, kuinka paljon avustajia tarvitaan, sekä tieto aikataulusta ja palkkiosta. Pitkän elokuvan ensimmäisen casting callin voi jättää hieman avoimemmaksi, sillä saatuja avustajahakemuksia voi käyttää myös myöhemmissä vaiheissa kuvauksia. Casting callin voi jättää kaikkialle, mistä uskoisi löytyvän kiinnostuneita ihmisiä avustamaan. Kohdassa 2.2.1 esiteltyt Facebook-ryhmät ovat erinomainen paikka aloittaa etsinnät.

Elokuvan aihe on keskeinen asia, kun mietitään mistä sopivia avustajia ja yhteistyökumppaneita voisi löytyä. Timo Lahtinen (haastattelu 18.4.2017.) kertoi, että Tunte mattoman Sotilaan aihe kosketti suomalaisia, etenkin isänmaallisempaa väkeä. Hakemuksia sateli ympäri Suomen. Lahtinen arvioi heidän saaneen Veikkauksen kautta lähes 16 000 hakemusta avustajarooleihin, joissa oli mukana valokuva ja perustietoja henkilöistä. (Lahtinen, haastattelu 18.4.2017.)

Tunte mattoman sotilaan avustajahankinnasta vastannut Pia Aho (haastattelu 24.5.2017.) kertoo, että Veikkauksen suuresta hakijamäärästä mukaan elokuvantekoon voitiin ottaa kuitenkin ainoastaan noin tuhat henkilöä. Avustajien kriteerit olivat tarkat: tarvittiin hoikkia, alle kolmekymppisiä miehiä, joilla ei ole tatuointeja, ei lävistyksiä, hiusten tuli olla leikattu 40-luvun malliin, eikä heillä saanut olla partaa. Veikkauksen hakijoista 80% oli

naisia, joten Aho sai käyttää mielikuvitusta etsiessään kaikki tarvittavat 4 500 avustajaa elokuvaan. (Aho, haastattelu 24.5.2017.)

Lahtinen (haastattelu 18.4.2017.) kertoo, että Veikkauksen lisäksi Tuntemattomalla sotilaalla oli muitakin yhteistyökumppaneita, joista oli apua avustajien hankinnassa. Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) oli yhteistyössä Tuntemattoman sotilaan kanssa ja heiltä tuli aina 30 henkilöä kerralla maanantaista perjantaihin avustamaan. (Lahtinen, haastattelu 18.4.2017.) Tärkeintä on siis löytää oikeat kanavat ja yhteisöt, joista voisi löytä juuri työn alla olevaan elokuvaan sopivia ja sen aiheesta kiinnostuneita ihmisiä.

3.2.2 Castingin eri muodot

Casting-tilaisuus voidaan järjestää, kun potentiaalisia vaihtoehtoja tiettyyn rooliin on useampia tai halutaan pohtia, minkälainen henkilö sopisi kuhunkin rooliin parhaiten. Casting-tilaisuuteen kutsutaan ihmisiä hakemusten perusteella, tai sitten voidaan järjestää avoin casting-tilaisuus, johon kaikki rooleista kiinnostuneet ovat tervetulleita esittämään.

Esimerkiksi Tampereen ammattikorkeakoulussa tuottamassani lopputyöelokuvassa, ”Katkossa”, järjestimme avoimen castingin niin, että jaoimme casting callia pirkanmaalaisille harrastelijanäyttelijöille sekä Facebookin avustajaryhmille. Ilmoitimme callissa avoimen casting-tilaisuuden ajankohdan, johon halukkaat sähköpostitse ilmoittautuivat.

Laadin ilmoitusten pohjalta casting-tilaisuudelle aikataulun ja ilmoitin kullekin kandidaatille henkilökohtaisesti tarkan ajan, jolloin tulla paikalle. Casting-tilaisuudessa otin kandidaatit koulullamme vastaan ja ohjasin heidät huoneeseen, jossa casting tapahtui. Paikalla olivat Katkon ohjaaja ja kuvaaja. Ohjaajalla oli valmiiksi mielessä, mihin rooliin hän harkitsi kutakin kandidaattia. Roolin mukaan hän teki kandidaattien kanssa yksinkertaisia improvisaatioharjoituksia, jotka kuvattiin. Kuvatun materiaalin perusteella ohjaaja teki päätökset, kenet haluaa rooleihin. Tapaamalla kasvotusten kandidaateista saa myös paremman käsityksen, millaisia he ovat, kuin pelkän sähköisen hakemuksen perusteella.

Casting-tilaisuuden järjestämiselle ei aina kuitenkaan ole aikaa tai resursseja. Avustajat voidaan valita pelkästään hakemuksen kuvan perusteella, jolloin varsinaista casting-tilaisuutta ei järjestetä. Jos avustajasta halutaan kuitenkin lisätietoa, häneltä voidaan pyytää myös self-tape. Self-tape on lyhyt itsekuvattu video, jossa henkilö esittäytyy ja toiveiden mukaisesti esittää esimerkiksi lyhyen monologin.

Toisessa tuottamassani Tampereen ammattikorkeakoulun lopputyöelokuvassa ”Jäätelö” ohjaaja Sunna Junkkila kiersi etsimässä sopivia lapsia elokuvan päärooleihin esittämään sisarusparia. Junkkila sai Pikku Kakkosen roolittajan kautta lapsiperheiden yhteystietoja, ja tapaamisaikoja sovittiin. Junkkila otti myös Tampereen Tyttöjen Taloon yhteyttä ja kävi sitä kautta haastattelemassa nuoria tyttöjä. Junkkila päätyi valitsemaan rooleihin tytöt, jotka olivat todellisuudessaakin sisaruskeskenään. Tämä ratkaisu pohjautui sisarusten väliseen dynamiikkaan ja tuttuuteen, joka helpotti lasten ohjaamista setissä ja toi lapsille itselleen turvaa kuvaustilanteessa.

Katkossa oli suuri määrä pieniä monimuotoisia rooleja täytettävänä, kun taas Jäätelössä oli erittäin spesifit kaksi roolia. Lähestymistapa castingiin on siis valittava niin, että se tukee parhaiten elokuvan sisältöä.

3.2.3 Avustajakirjaston luominen

Kun casting call on jaettu, kiinnostuneet avustajakandidaatit lähettävät hakemuksensa annettuun osoitteeseen. Hakemukset hukkuvat sähköpostiin, ellei niitä koota järjestelmällisesti. On muutamia asioita, joita tulee muistaa, kun ihmisten tietoja kerätään yhteen. Henkilörekisteriksi luetaan henkilötietolain (1999/523) mukaan käyttötarkoituksensa vuoksi yhteenkuuluvista merkinnöistä muodostuvaa henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, jota käsitellään osin tai kokonaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voidaan löytää helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta (Henkilötietolaki 1999/523 3 §). Ihmisten yhteystietojen kerääminen luetteloksi luetaan siis lain mukaan henkilörekisteriksi, jolloin on hyvä tutustua sitä koskeviin säädöksiin.

Viulistissa loin Excel-taulukon avustajakandidaateista. Jaottelin avustajat taulukkoon iän ja sukupuolen mukaan. Taulukkoon tuli avustajan nimi, sähköpostiosoite, puhelinnumero, ikä, asuinpaikka sekä erityishuomiot. Erityishuomioihin saatoinkin kirjoittaa vaikka ”soittanut viulua”, sillä tarvitsimme elokuvaan avustajia, jotka osasivat pidellä viulua oikein, vaikkei sitä tarvinnutkaan elokuvassa oikeasti soittaa. Myöhempiä vaiheita varten taulukossa oli myös sarakkeet, joihin pystyi hahmottelemaan mihin rooliin kukin sopisi, kenelle on lähetetty kutsu ja kuka on kiinnitetty mihinkin rooliin.

3.2.4 Valinnat ja vahvistukset

Kun olin saanut ensimmäisen casting callin laajan levittämisen jälkeen avustajakirjastoon täytettä, aloin hakemusten kuvien perusteella hahmotella kullekin henkilölle sopivaa roolia. Lähetin ihmisille mahdollisimman nopeasti ehdotuksia kuvauspäivistä ja kohtauksista. Ensimmäisessä viestissä esittelin elokuvan, sen synopsiksen ja ohjaajan, sekä kohtauksen ja roolin, johon kyseistä henkilöä pyydettiin. Kerroin kuvauspaikasta ja kuvauspäivän aikataulusta niin tarkasti, kuin sen hetkisillä tiedoilla oli mahdollista.

Saatoinkin lähettää ihmiselle tiedot yhdestä roolista ja kysyä tätä esimerkiksi lakitoimiston työntekijän rooliin, jos hän vaikutti mielestäni sopivalta juuri siihen. Välillä lähetin ihmisille listoja kohtausvaihtoehdoista, jolloin he pystyivät valitsemaan itselleen suotuisimmat ajankohdat osallistua kuvauksiin. Esimerkiksi elokuvan keskeisen tapahtumapaikan, fiktiivisen Musiikkiakatemian opiskelijoita tarvittiin niin monena päivänä, että rooliin sopivalle pystyi ehdottamaan useita päiviä, joista valita.

Tuntemattomassa sotilaassa Pia Aholla (haastattelu 24.5.2017) oli niin suuret ihmismäärät hallittavanaan, että hän kehitti oman massapostijärjestelmänsä avustajien hankkimiseen. Aho lähetti sähköpostia kerralla 500 avustajahakemuksen lähettäneelle, erittelemättä sen tarkemmin, kenelle viesti lähtee. Sähköposti oli yleiskutsu, jossa luonnehdittiin kriteerit tarvittaville avustajille, jolloin kriteerit täyttävät halukkaat ottivat itse Ahoon yhteyttä vastaamalla kutsuun. Kiireisimmissä tilanteissa Aho teki samaa, mutta tekstiviestein. Tekstiviesteihin hän ohjeisti ihmisiä vastaamaan sähköpostilla, jolloin ne olivat helpommin hallinnoitavissa. Tekstiviestit tavoittivat ihmiset nopeammin, sillä kaikki eivät seuraa sähköpostiaan tiheästi. (Aho, haastattelu 24.5.2017.)

Kun Viulistissa avustaja vastasi lähettämäni kutsuun, että hänelle sopisi ehdottamani ajankohta, lähetin hänelle tarkemman tietopaketin kuvauksista. Kohtaustietojen, ajan ja paikan lisäksi tietopakettiin sisältyi puvustuksen ja maskeerausosaston antamat ohjeet, ohjeet sosiaalisen median käytöstä sekä yleistä tietoa kuvauspaikalla toimimisesta.

Viulistin sosiaalisen median käyttöohjeissa pyydettiin avustajia huomioimaan, että kuvauksista ei saa julkaista lainkaan materiaalia sosiaalisessa mediassa. Tämä on tuotanto-kohtaista, sillä joissakin tuotannoissa ihmisten toivotaan levittävän sanaa tuotannosta sosiaalisessa mediassa. Tällöin julkaisuissa esiintyviltä henkilöiltä on kuitenkin saatava lupa materiaalin levittämiseen, eikä julkaisuista saa käydä ilmi tuotannon juonenkäänteiden kannalta oleellisia asioita. Sosiaalisen median käyttöohjeiden lisäksi avustajia on hyvä muistuttaa puhelinten käytöstä kuvauspaikalla. Työrauhan kunnioittamiseksi kuvauksissa pidetään aina puhelimet äänettömällä.

Viulistin avustajat saivat yleistietoa siitä, kuka heidän yhteyshenkilönsä on, tietoa avustajasopimuksesta sekä kuvausetiketistä. Avustajia tiedotettiin jo tässä vaiheessa siitä, että kuvauksissa on aina odottelua ja päivän aikana on hyvä muistaa juoda riittävästi vettä. Tietopaketin päätteeksi avustajia pyydettiin vielä kuittaamaan tulonsa. Kuittauksen jälkeen avustaja oli varmistettu.

Läheskään aina ei ollut aikaa lähettää huolellisesti jokaiselle avustajalle ensin kyselyä sähköpostilla mahdollisuudesta osallistua kuvauksiin jonakin päivänä, vaan saatoin lähettää koko ohjepaketin samalla kerralla. Usein koko prosessi hoidettiin puhelimitse, jonka jälkeen lähetin ohjeet vielä kirjallisena sähköpostiin.

Avustajat päiväkohtaisesti					
	A	B	C	D	E
1		Pikkurooli / Avustaja	Sähköposti	Puhelinnumero	HUOMIOITA
2					
3	Kuvauspäivä 3 / pe 3.3.				
4	Kohtaus: Karinin juhlit klo 13-21	Juha			
5	Aikataulu: klo 13-21	Tuula & Esa			
6	Juhlavieraita 15 kpl	Veera			
7		Elias			
8		Arto			
9		Birgitta			ruokavalio täysi
10		Mikael			

KUVA 4. Avustajat päiväkohtaisesti

Kohdassa 3.3. mainitsin Excel-taulukon, jossa on kohtauspurku kuvausjärjestyksessä. Avustajien varmistuttua tuohon taulukkoon täytettiin kohtauksien viereisille sarakkeille avustajien nimet, sähköposti, puhelinnumero ja muut huomiot. Avustajakirjasto sekä tämä päiväkohtainen kohtauspurku olivat tärkeimpiä työkalujani Viulistissa sähköpostin ja puhelimen lisäksi. Taulukoista pystyi koko ajan seuraamaan, mille päivälle on saatu kaikki tarvittavat ihmiset ja mistä heitä vielä puuttuu.

3.2.5 Erityistoiveet

Kohtauksesta riippuen ohjaajalla on usein erityistoiveita esimerkiksi avustajien ikään, sukupuoleen, ulkonäköön tai muuhun tekijään liittyen. Viulistissa oli useita kohtauksia, joihin oli löydettävä juuri tietynlaisia ihmisiä. Lakitoimistoon haluttiin nimenomaan aasialaisia liikemiehiä ja päähenkilön syntymäpäiville tyylikkäättä kulttuurialan ihmisiltä vaikuttavia henkilöitä. Tanskaan sijoittuviin kohtauksiin toivottiin mahdollisimman epäsuomalaisilta näyttäviä ihmisiä, jotta ne erottuisivat Suomeen sijoittuvista kohtauksista. Rekvisiittaosaston budjetin ollessa vähissä oli erityisen hankalaa löytää Musiikkiakatemian opiskelijoiksi henkilöitä, jotka omistavat soittimia ja voisivat tuoda ne mukanaan kuvauksiin, sillä soitinvuokriin ei ollut varaa. Erityistoiveita täyttäessä järjestöt, seurat, spesifit Facebook-ryhmät ja muut yhteisöt ovat paikkoja, joista avustajia usein etsitään.

Jossakin vaiheessa tuotantoa avustajahankinnan puskuriaika lyhenee väistämättä, jos avustajahankinnasta vastaava henkilö työskentelee kuvauksissa myös muissa tehtävissä. Kun avustajakandidaatit on käyty läpi, eikä sopivia ihmisiä enää löydy listoilta, on mentävä kadulle etsimään ja rekrytoimaan tarvittavan näköisiä ihmisiä rooleihin. Tätä kutsutaan street castingiksi. Viulistissa kuvasimme useana päivänä Helsingin yliopistolla ja niinä aikoina, kun setissä ei ollut tärkeää tekemistä, kiertelin yliopistoa ja jaoin lentolehtisiä kuvauksistamme.

Viulistin aikana tuli vastaan tilanteita, jolloin lyhyellä varoitusajalla tarvittiin lisää avustajia. Kaikista tilanteista kuitenkin selvittiin ja välillä turvauduttiin myös työryhmän jäsenien perheisiin ja ystäviin. Omat vanhempani, poikaystäväni sekä useat ystäväni olivat Viulistissa avustajina.

3.2.6 Joukkokohtaukset

Viulistissa ensimmäisiä asioita, joita tein, oli aloittaa avustajahankinta elokuvan suurimpaan joukkokohtaukseen. Kyseessä oli suuri, käsikirjoituksessa Tanskaan sijoittuva konserttikohtaus, jonka yleisöön haluttiin vähintään 200 ihmistä. Vaikka kohtaus oli kuvausjakson viimeisellä viikolla, oli ryhmien haalinta kuvauksiin aloitettava ajoissa. Ryhmien kanssa toimiminen ja asioista sopiminen vie aina enemmän aikaa, kuin yksittäisten henkilöiden kanssa.

Koska kyseessä oli klassisen musiikin konsertti, päädyin ottamaan yhteyttä Helsingissä toimiviin kuoroihin heidän mahdollisesta kiinnostuksestaan osallistua kuvauksiin. Usea kuoro olikin kiinnostunut ja pitkien sähköpostineuvotteluiden jälkeen sain halutun määrän ihmisiä koottua. Tällaisten ihmisryhmien kanssa on hyvä sopia yhteistyöstä yhteinen kiinteä palkkio, joka maksetaan yhteisön yhteiseen kassaan.

Kuorojen lisäksi konserttikohtaukseen ilmoittautui kuvauspaikan kautta reilut 40 ihmistä. Yhteensä konserttiyleisöä olikin arviolta 250 henkilöä. Heidän lisäksi lavalla soitti 60-päinen orkesteri, joten varsinaisen elokuvatyöryhmän lisäksi elokuvan suurinta kohtausta oli tekemässä yli 300 henkeä. Muutaman sadan henkilön joukkokohtaukset ovat suuruusluokaltaan tavanomaisia. Suurien ihmisjoukkojen hallitsemisessa 3. apulaisohjaaja luonnollisesti tarvitsee apuvoimia kuvauksissa, jolloin usein tuotantotiimi tulee ohjausosaston avuksi. Joukkojen hallitsemisessa tärkeintä on yksinkertaiset yksiselitteiset ohjeet ja käskyt.

Internet Movie Databasen mukaan kaikkien aikojen suurin joukkokohtaus on tehty Richard Attenborough'n ohjaamaan elokuvaan Gandhi (1982). Sivuston mukaan Gandhin hautajaiskohtaukseen osallistui noin 300 000 avustajaa (IMDB: Gandhi: Trivia).

Joukkokohtauksissa alettiin jo 1960-luvulla käyttää oikeiden ihmisten sijaan myös mallinukkeja, jotta avustajia ei tarvittaisi yhtä suurta määrää. Slide (2012) kertoo, että jo Spartacuksen (1960) taistelukohtauksissa käytettiin oikeiden ihmisten sijaan 150:tä mallinukkea, jotka maksoivat 45 dollaria kappaleelta. Tämä oli ensimmäisiä nauhoituksia, joissa käytettiin muitakin kuin eläviä avustajia. Elokuvan myötä mallinukkejen ("dum-

mies”) käytöstä tuli trendi. Mallinukkejen käyttämisellä kuvauksissa ja ihmisjoukon äänen lisäämisellä jälkikäteen säästettiin paljon rahaa verrattuna siihen, että oltaisiin palkattu suuri määrä avustajia. (Slide 2012, 226.)

Sliden (2012) mukaan ei haittaa, vaikka mallinuket eivät kykene näyttelemään tai liikkumaan, sillä ne pystytään tyhjentämään, jolloin kymmenen tuhatta nukkea mahtuu viisikymmentäjalkaiseen kuorma-autoon. ”Digitaalisten ja pahvisten avustajien tapaan ne eivät vaadi lounasta tai vessataukoja, eivätkä he ota salakuvia esimerkiksi Brad Pittistä *Us Weekly*yn. He eivät myöskään valita mitättömästä palkasta, pitkistä työpäivistä tai kylmästä säästä.” (Horn, Films Inflatable Extras Create Cast of Thousands, Sliden 2012, 226 mukaan.)

Mallinukkejen käytön lisäksi teknologian kehityttyä suurten joukkokohtausten toteutuksessa alettiin käyttämään myös duplikointia, joka tarkoittaa kahdentamista. Duplikoidessa kuvan ihmiset kopioidaan useampaan kohtaan samaa kuvaa. Esimerkiksi Daily Telegraphin (2011) uutisoinnin mukaan Gordon Ramsayn MasterChef -ohjelman Los Angelesissa järjestettyyn koe-esiintymistilaisuuteen saapui niin vähän ihmisiä, että tilaisuudesta julkaistuissa kuvissa ihmismäärää oli lisätty kopioimalla paikallaolijoita useampaan kohtaan kuvia. (Daily Mail, 2011).

KUVA 5. Duplikoitu yleisö Gordon Ramsayn MasterChef -ohjelmassa. (Hibberd, 2011.)

3.3 Avustajien koordinoiminen

Avustajien hankinnan jälkeen on vuorossa heidän koordinoimisensa. Merkittävä osa koordinoimisesta on jo hoidettu, jos sähköpostiin lähetetty tietopaketti kuvauksista on ollut tarpeeksi kattava. Näitä ohjeita ei kuitenkaan voi olla toistelematta liikaa. On tärkeää muistaa varmistaa avustajille kuvausaika hyvissä ajoin ennen kuvauksia, mikäli aikataulu ei ole ollut keskusteluhetkellä vielä selvä tai se on myöhemmin muuttunut.

Avustajien saapuessa kuvauksiin 3. apulaisohjaaja on ottamassa heitä vastaan sovituissa paikassa sovittuun aikaan. Hän näyttää avustajille tauko- ja kuvauspaikat sekä selittää, mitä tulee tapahtumaan. Kuvauspaikkakäyttäytymisen ohjeet on hyvä kerrata ennen jokaisia kuvauksia, jotta turhilta virheiltä vältytään. Näistä tärkeimpiä ovat puhelinten pitäminen äänettömällä ja rauhallisuus kuvauspaikalla. 3. apulaisohjaaja pitää huolen, että avustajat ovat tietoisia kuvausten etenemisestä ja vie heidät settiin, kun heitä tarvitaan. Avustajien koordinoinnissa tulee ottaa huomioon myös muiden osastojen henkilöt, joiden työhön avustajat vaikuttavat. Näitä osastoja ovat puvustus, maskeeraus, catering ja järjestysosasto.

Järjestysosasto on vastuussa käytössä olevista tiloista sekä esimerkiksi parkkipaikoista. Näyttelijöille halutaan taata keskittymisrauha, joten muille esiintyjille on varattava erilliset oleskelutilat. Joskus avustajilla ei ole muita vaihtoehtoja, kuin saapua autolla kuvauksiin, jolloin heille pyritään järjestämään parkkipaikka. Näistä asioista on hyvä keskustella järjestysosaston kanssa.

Catering-osasto pyrkii järjestämään avustajille oman välipalapöydän kuvauksissa, jolloin catering-vastaavan kanssa on hyvä käydä läpi, missä tiloissa avustajat ovat kuvausten ajan ja kuinka paljon heitä on.

3. apulaisohjaajan lähettämässä tietopaketissa on puvustajan ja maskeeraajan laatimat ohjeet kohtauskohtaisesti. Puvustaja ja maskeeraaja käyvät avustajat vielä läpi heidän saapuessaan, että kaikki on kunnossa. Tarkastus tehdään siksi, että esimerkiksi tiheäkuvioiset vaatteet aiheuttavat kuvassa väreilevän moiré-efektin, jota halutaan välttää. Jokaisessa tuotannossa on myös tietty väri- ja tyylikoodi, jota avustajien toivotaan pukeutumisellaan noudattavan. Välillä puvustaja saattaa vaihtaa joidenkin avustajien asuja, ja maskeeraaja saattaa tehdä avustajille kampauksia.

3.3.1 Avustajasopimukset

Avustajasopimus (liite 3) täytetään kuvauspaikalle saavuttaessa. Avustajasopimus on erittäin tärkeä muistaa täyttää jokaisen avustajan kanssa. Mikäli joku ei ole kirjoittanut sopimusta ja väittää jälkikäteen, ettei hänen kuvaamiseensa ole lupaa, tuotantoyhtiö on pulassa eikä välttämättä saa käyttää kuvattua materiaalia.

Avustaja täyttää sopimukseen omat henkilötietonsa, päivämäärän ja allekirjoittaa sopimuksen. Henkilötunnuksesta riittää alkuosa silloin, jos hän ei saa rahaa palkkioksi. Tällöin hän on kuitenkin syntymäaikansa ja nimensä perusteella tunnistettavissa tietyksi henkilöksi.

Vastuuhenkilö allekirjoittaa sopimuksen tuotantoyhtiön puolesta. Sopimuksesta löytyy palkkion määrä, lauseke kuvamateriaalia koskevien oikeuksien luovuttamisesta tuotantoyhtiölle sekä lauseke sosiaalisen median sallitusta käytöstä. Alaikäisellä esiintyjällä täytyy olla avustajasopimuksen lisäksi kirjallinen suostumus huoltajalta kuvauksiin osallistumiselle.

3.3.2 Palkkion maksaminen

Palkkion maksaminen on yksinkertaisinta hoitaa heti kuvausten päätyttyä, tai kun avustaja on vapaa lähtemään kuvauksista. Yleinen valuutta elokuvatuotantojen palkkiona on elokuvaliput. Elokuvalippuja annetaan avustajille yleensä, kun he osallistuvat lyhyeen, muutaman tunnin kuvaussessioon. Jos kyseessä on pidempi päivä, pyritään avustajille antamaan rahaa.

Ennakkoperintäasetuksen (1996/1124) mukaan ennakonpidätystä ei toimiteta eikä työntekijän sairausvakuutusmaksua suoriteta, jos yksittäisen, satunnaisesti maksettavan suorituksen määrä on enintään 20 euroa kalenterikuukaudessa (Ennakkoperintäasetus 1996/1124 14 §). Kaksikymmentä euroa puhtaana käteen on hyvin tavanomainen tapa palkita elokuva-avustaja työstään. Mikäli avustajalle maksetaan rahaa käteisenä, hänen tulee täyttää henkilötunnuksesta myös loppuosa avustajasopimukseen. Näin viranomaisena pystyy valvomaan, ettei sama henkilö saa usealta taholta verottomana rahaa.

Tuotantoyhtiön on oltava osaltaan myös tarkkana, ettei anna saman kuukauden aikana samalle henkilölle kertaa useammin palkkiota rahana verottomasti.

3.4 Ongelmat apulaisohjaajan kannalta

Elokuva-avustajien hankinnasta ja koordinoimisesta vastaavien ihmisten kohtaamiin haasteisiin heidän työssään kuuluvat mm. epätietoisuus, muutokset, pula miesavustajista, tuotantojen sijainti, tuotannon sisäinen roolittaminen, roolituksessa auttavien tietokoneohjelmien puute sekä rajalliset resurssit työn suunnitteluvaiheessa.

3.4.1 Avustajien sukupuolijakauma

Miesavustajille on yleensä enemmän kysyntää kuin naisille. Slide (2012) kertoo, että Amerikassa näin oli jo 1980-luvulla. ”On enemmän tarvetta poliiseille, cowboyille ja armeijahenkilökunnalle”, selitti Central Castingin varatoimitusjohtaja Carl Joy 80-luvun alussa. (Susan Squire, *The Road to Extradom*, 24 Sliden, 2012, 68 mukaan.)

Kohdassa 3.2.1 käsiteltiin Tuntemattomaan Sotilaaseen avustajiksi hakeneiden määrää. Kyseessä oli sotaelokuva, joten luonnollisesti miesavustajia tarvittiin huomattavasti naisia enemmän. Hakijoista merkittävä määrä oli kuitenkin naisia. Myös Viulistissa oli hankaluuksia löytää tarpeeksi miesavustajia, sillä avustamisesta kiinnostuneita naisia oli enemmän tarjolla. Myös Viulistin avustajille suorittamani kyselyn vastaajista vain kolmasosa on miehiä.

3.4.2 Sijainti

Suomen avustajatoiminnassa on selkeästi olemassa ongelmia, sillä avustajia on hankala saada. Nykyisiin oloihin tyytyjät esiintyvät jokaisessa Suomen TV-sarjassa, mainoksessa ja elokuvassa. Jos asiaan kiinnittää huomiota, ihmisiä alkaa helposti tunnistamaan taustoista.

Pia Ahon (haastattelu 24.5.2017) mukaan yksi avustajatoiminnan keskeisistä ongelmista on se, että kaikki tapahtuu Helsingissä. Hän uskoo, että muuallakin on ihmisiä, joita kiinnostaisi lähteä elokuva-avustajiksi. Jos tuotannot kuitenkin kuvataan Helsingissä, ei kukaan lähde sinne Oulusta elokuvalippupalkalla. Ahon mielestä alan pitäisi levittäytyä kehä kolmen ulkopuolelle. Sillä tavalla ala kasvaisi, kun olisi tekijöitä, kuvauspaikkoja ja ihmisiä eri puolilta Suomea. (Aho, haastattelu 24.5.2017.) Helsingissä kuvataan jatkuvasti, eikä ihmisiä kiinnosta lähteä montaa kertaa mukaan. Elokuvat, jotka on kuvattu toisaalla tuntuvat usein raikkailta – osittain varmasti myös uusien innostuneiden avustajakasvojen ansiosta.

3.4.3 Resurssien rajallisuus

Aika ja raha ovat ikuisuuskysymyksiä, joiden rajallisuuden ristitulessa on tasapainoteltava. Sekä Aho (haastattelu 25.4.2017) että Lahtinen (haastattelu 18.4.2017) kertovat, että heidän työnsä avustajia koskevien työtehtävien parissa olisi ollut toimivampaa, jos suunnittelulle olisi ollut enemmän aikaa. Ahon (haastattelu 25.4.2017) mukaan päivässä ei ollut tarpeeksi tunteja. *”Kello 23 ei voinut enää alkaa soittelemaan ihmisille tai laittamaan sähköpostia ja tekstiviestejä. Oli vaan lopetettava, vaikka kaikkea ei olisikaan hoidettu loppuun.”* (Aho, haastattelu 25.4.2017.)

Suunnittelun vajavaisuus aiheuttaa epätietoisuutta ja on pystyttävä ratkomaan asioita lennossa. Muutoksiin on pystyttävä reagoimaan nopeasti. Seuraavalta kuvauspäivältä saatetaan perua jokin kohta kokonaan, tai sitten saatetaankin tarvita viisi avustajaa lisää. Suunnittelun määrä eli työtuntien määrä riippuu rahasta. Toinen merkittävä asia, joka riippuu rahasta, on avustajien palkkiot. On huomattavasti helpompaa saada tuotantoon avustajia, kun heille pystytään lupaamaan suurempi palkkio.

3.4.4 Sisäinen roolittaminen

Suuressa osassa suomalaisia elokuvia hoidetaan roolitus sisäisesti. Tässä vastaan tulee kuitenkin ongelma: vain harva tuotantoyhtiö tekee useita pitkiä elokuvia vuosittain, eivätkä he välttämättä ole kehittäneet avustajien hankintaan toimivaa tapaa, saati sitä tuke-

via tietojärjestelmää. Syyt roolituksen suorittamiselle itse ovat kustannukset. Roolituspalvelut maksavat tuotantoyhtiölle, mutta ovat vaivattomampi tapa hoitaa avustajien hankinta.

Ahon (haastattelu 24.5.2017) mukaan myös tuottajilta ja muilta alan päättäjiltä tarvittaisiin ymmärrystä siitä, että hyvin tehty roolittaminen tekee elokuvasta paremman ja vastavuoroisesti roolitustyön laiminlyöminen voi pilata sen. Aho kysyykin, miksei roolittamisesta makseta ihmisille, jotka tekevät sitä työkseen. ”Suomessa on aika paljon roolituspalveluita, mutta ne joutuvat tekemään suurilta osin pelkkiä mainoksia, koska elokuvapuolella ajatellaan, että harjoittelija tekee paremmin duunin kuin joku muu, joka on tehnyt sitä koko elämänsä.” (Aho, haastattelu 24.5.2017.)

Roolituspalveluita käyttämällä uusien henkilöiden ei tarvitsisi myöskään joka kerta opetella alusta alkaen opetella, kuinka roolitus tapahtuu.

”Tärkeintä tuossa hommassa on se, että älä tee sitä sillä tavalla mitä joku muu sanoo, että on hyvä tapa, vaan mikä on sulle itselle kaikista selkein ja helpoin. Toinen harjoittelija ei ymmärtänyt mun taulukoista mitään ja mulle ne oli tosi selkeitä.” (Aho, haastattelu 25.4.2017.)

Ahon (haastattelu 25.4.2017) mielestä avustajien roolittamiseen tarvittaisiin selkeä työkalu. Aho kertoo, että Tuntemattoman Sotilaan kuvausten loppupäässä avustajien sijoittelu alkoi olla hankalaa, kun useampi henkilö oli esiintynyt kuvausten aikana elokuvassa sekä elossa, että kuolleena. Jos avustaja oli näkynyt aikaisemmin lähikuvassa kuolleena, piti vältellä, ettei tämä näy seuraavissa kohtauksissa elossa. Aho toivoo, että hänellä olisi ollut apuna tietokoneohjelma, joka olisi tunnistanut ihmisten nimistä, ketkä ovat olleet aiemmissa kohtauksissa kuolleina. (Aho, haastattelu 25.4.2017.)

4 POHDINTA

Opinnäytetyötä varten tekemäni avustajakyselyn tulokset vastaavat Viulisti-elokuvassa työskentelyn aikana tekemiäni havaintoja avustajatoiminnan epäkohdista. Vastaajia oli monipuolisesti eri ikäryhmistä ja eri sukupuolet olivat edustettuina. Vastaajien määrä (51) olisi voinut olla suurempi, mutta avustajien kokeneisuuden perusteella vastaukset olivat sen verran luotettavia, että niiden pohjalta voi tehdä johtopäätöksiä siitä mikä elokuva-alalla avustajien kannalta toimii ja mikä ei.

Haastattelemani henkilöt Pia Aho ja Timo Lahtinen olivat kohdanneet Tuntemattomassa sotilaassa työskennellessään samoja ongelmia kuin minä vastaavassa työssä Viulisti-elokuvassa. Kahden tuotannon perusteella ei kuitenkaan voi tehdä johtopäätöstä, että jokaisessa tuotannossa olisi samat ongelmat avustamiseen liittyen.

Pystymme varmasti jatkossakin tekemään elokuvia Suomessa huolimatta tämänhetkisistä avustamiseen liittyvistä epäkohdista, mutta avustajatoiminta olisi monipuolisempaa ja rikkaampaa, mikäli sen kehittämisen eteen tehtäisiin töitä. Lähes kaikki toisessa ja kolmannessa luvussa mainituista ongelmista, kuten avustajien palkkioiden määrä, suunnittelujan puute sekä roolituksen ulkoistaminen roolituspalveluille, pystyttäisiin ratkaisemaan rahalla. Resurssipulan ollessa kuitenkin elokuvanteon realiteettina tärkeintä on, että elokuvahenkilökunta ja avustajat ymmärtäisivät toinen toisiaan. Tiedostamalla epäkohdat voitaisiin välttyä jo monilta tuotannosta tuotantoon toistuvilta ongelmilta. Tähän tarkoitukseen opinnäytetyöni toivon mukaan toimii työkaluna.

LÄHTEET

Aho, P. 2017. Haastateltu 25.4.2017. Haastattelija Teperi, M. Litteroitu. Hervanta, Tampere.

Central Casting: About: History. Luettu 3.5.2017.

<http://www.centralcasting.com/about/history.html>

Daily Mail, 2011. Producers digitally fake a crowd scene due to poor turn out for Gordon Ramsay's MasterChef. Daily Telegraph. Luettu 9.5.2017.

<http://www.dailytelegraph.com.au/entertainment/producers-digitally-fake-a-crowd-scene-due-to-poor-turn-out-for-gordon-ramsays-masterchef/news-story/6e42a9a2241d3199d5d05391a37bfdfe>

Elokuva-avustajat. Sivulla vierailtu 21.4.2017.

https://www.facebook.com/groups/elokuvaavustajat/?ref=br_rs

Elokuva-avustaminen. Odotukset vs. todellisuus. (Kuva 3) Sivulla vierailtu 19.4.2017.

<http://www.funnyjunk.com/My+life+as+an+extra/funny-pictures/5238167/>

Elokuva/TV-esiintyjät & avustajat. Sivulla vierailtu 21.4.2017.

https://www.facebook.com/groups/169137606592051/?ref=br_rs

Elokuva- ja TV-sarja-avustajat. Sivulla vierailtu 21.4.2017.

https://www.facebook.com/groups/553437108054301/?ref=br_rs

Elokuva- ja TV-sarja-avustajat ||. Sivulla vierailtu 21.4.2017.

https://www.facebook.com/groups/993703377342451/?ref=br_rs

Elokuva- ja TV-sarja näyttelijät/avustajat – palkkiolliset. Sivulla vierailtu 21.4.2017.

https://www.facebook.com/groups/371176939759386/?ref=br_rs

Elokvavuosi 2015. Facts and Figures. Suomen elokuvasäätiö. Luettu 21.4.2017.

http://ses.fi/fileadmin/dokumentit/Elokvavuosi_2015_Facts_Figures.pdf

Ennakonperintäasetus 1996/1124. Annettu Helsingissä 20.12.1996. Luettu 12.4.2017.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961124>

Henkilötietolaki 1999/523. Annettu Helsingissä 22.4.1999. Luettu 12.4.2017.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>

Hibberd, 2011. MasterChefFakeCrowdShot. Entertainment Weekly. Luettu 9.5.2017.

<http://ew.com/article/2011/06/22/masterchef-fake-crowd-shot-photo/>

Kelly, J. 2006. The Truth About Being An Extra: How to Become a Good Background Actor. CA: August || Productions. Luettu 2.5.2017.

Lahtinen, T. 2017. Haastateltu 18.4.2017. Haastattelija Teperi, M. Litteroitu. Mjölkk Movies, Helsinki.

Mahlamäki, H. 2015. Supercellin perustajat rahoittavat uutta Tuntematon sotilas -elokuva – budjetti 7 miljoonaa. Hs.fi. Luettu 21.4.2017.
<http://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002845815.html>

Maysh, J. 2011. Jesse Heiman, the actor Hollywood goes to for a little extra help. The Guardian. Luettu 19.4.2017.
<https://www.theguardian.com/film/2011/apr/02/jesse-heiman-background-extra>

Media-avustajat. Sivulla vierailtu 21.4.2017.
https://www.facebook.com/groups/mediaavustajat/?ref=br_rs

Movie Budgets. The-numbers.com. Sivulla vierailtu 21.4.2017.
<http://www.the-numbers.com/movie/budgets/all>

Production support, February 2017. Suomen elokuvasäätiö. Luettu 21.4.2017.
http://ses.fi/ajankohtaista/ajankohtainen/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=1375&cHash=f455068569f40741a420e673c029a7f7

Roolitus/Elokuva-avustajat. Sivulla vierailtu 21.4.2017.
https://www.facebook.com/groups/taikahattu/?ref=br_rs

Roolitus Tv / Elokuva / Teatteri avustajaksi ja näyttelijäksi. Sivulla vierailtu 21.4.2017.
<https://www.facebook.com/TvElokuvaAvustajaksi/?fref=ts>

SAG Awards. 2017. Industry. Press kit. SAG-AFTRA Background. Luettu 2.5.2017.
http://www.sagawards.org/files/sagawards/23rdsagawardskit_sag-aftra_background_final.pdf

SAG Awards. 2017. SAG-AFTRA. Luettu 2.5.2017.
<http://www.sagawards.org/sag-aftra>

Slide, A. 2012. Hollywood Unknowns. University Press of Mississippi. ProQuest Ebook Central. Luettu 2.5.2017.
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/tamperepoly-ebooks/detail.action?docID=1049010>

Smyth Casting: Background casting. 2014. Luettu 21.4.2017.
<https://smythcasting.com/how-to-get-cast/background-casting/>

Trump. D. n.d. Salary Per Hour for a Movie Extra. Luettu 8.5.2017.
<http://work.chron.com/salary-per-hour-movie-extra-22563.html>

Yellow Film & Tv. Sivulla vierailtu 21.4.2017.
<http://www.yellowfilm.fi>

LIITTEET

Liite 1. Kysely Viulisti -elokuvan avustajille.

Kysely avustajana toimimisesta

Lyhyen kyselyn tarkoituksena on selvittää, kuinka avustajatoimintaa voisi kehittää Suomen elokuva- ja tv-kentällä. Kysely on anonyymi, mutta vastaajien ikä- ja sukupuolietiedot kerätään.

*Pakollinen

1. Ikäni *

- alle 18 v.
- 18-25 v.
- 25-35 v.
- 35-45 v.
- 45-55 v.
- 55-65 v.
- 65+ v.

2. Sukupuoleni *

- Mies
- Nainen
- Muu: _____

3. Montako kertaa olet toiminut avustajana?

- Ainoastaan Viulisti -elokuvassa
- 1-5 kertaa
- 5-10 kertaa
- 10-20 kertaa
- 20+ kertaa

4. Kerro lyhyesti, miksi teet/olet tehnyt avustajan töitä?

Oma vastauksesi

5. Suositteletko avustamista tutuillesi?

Oma vastauksesi

6. Kerro huonosta avustajakokemuksestasi

Oma vastauksesi

7. Kerro hyvästä avustajakokemuksestasi

Oma vastauksesi

8. Mitkä asiat sinun mielestäsi parantaisivat avustajatoimintaa?

Oma vastauksesi

9. Avoin palaute Viulisti -elokuvan työryhmälle

Oma vastauksesi

Liite 2. Haastattelukysymykset

Lahtinen, T. 2017. Haastateltu 18.4.2017. Haastattelija Teperi, M. Litteroitu. Mjök Movies, Helsinki.

1. Ammatillinen matka: Mitä olet tehnyt aikaisemmin? Kuinka päädyit Tuntemattoman sotilaan 3. apulaisohjaajaksi?
2. Missä vaiheessa projektia astuit mukaan?
3. Roolijako: Kuinka monta apulaisohjaajaa Tuntemattomassa sotilaassa oli? Mitkä olivat heidän vastuualueensa?
4. Kerro työvaiheistasi projektin aikana. Mistä aloitit?
5. Mitä haasteita avustajatoimintaan liittyen kohtasit? Kylmyys, pitkät päivät, retkimajoitus, pienet palkkiot → kuinka pidit avustajat tyytyväisinä?
6. Jos elokuvasta tulisi jatko-osa, mitkä asiat tekisit eri tavalla?
7. Mikä tekisi avustajatoiminnasta toimivampaa?
8. Mistä 4 500 avustajaa hankittiin?
9. Millaisia avustajapalkkiot olivat?
10. Lähtisitkö, jos jos joku nyt pyytäisi sinut 2. tai 3. apulaisohjaajaksi elokuvaan?

Aho, P. 2017. Haastateltu 25.4.2017. Haastattelija Teperi, M. Litteroitu. Hervanta, Tampere.

1. Missä vaiheessa Tuntematon sotilas -tuotantoa astuit mukaan?
2. Mitkä olivat vastuusi?
3. Kerro työvaiheistasi. Mistä aloitit? Millainen järjestelmä sinulla oli avustajahankinnassa?
4. Mistä 4 500 avustajaa hankittiin?
5. Kuinka pidit avustajat tyytyväisinä haastavissa olosuhteissa?
6. Mitä haasteita avustajatoimintaan (hankinta ja organisointi) liittyen kohtasit? Kuinka aikataulumuutokset vaikuttivat työhösi?
7. Miksi Suomessa ei käytetä roolituspalveluita?
→ Pitäisikö Suomessa siirtyä Amerikan malliin?
8. Kuinka avustajien odottelun määrää voisi vähentää?
9. Kuinka avustajapalkkioita voitaisiin nostaa? Pitäisikö avustajapalkkioita nostaa?
10. Mitä tekisit nyt toisin?

Liite 3. Avustajasopimus.

AVUSTAJASOPIMUS

NRO _____

Nimi	
Alaikäisen huoltajan nimi	
Henkilötunnus	
Osoite	
Postinro- ja paikka	
Sähköpostiosoite	
Puhelinnumero	

TUOTANNON NIMI	Viulisti
----------------	----------

PALKKIO			
työpäivä		Palkkio	

LISÄTIETOJA	

Tällä sopimuksella Esilintyjä luovuttaa tuotannolle kaikki oikeudet kuvattuun materiaaliin esitystavasta ja -paikasta riippumatta. Esitysaikaa ei ole rajattu.

Esilintyjä ei saa julkaista mitään kuva- ja/tai tekstimateriaalia tuotannosta sosiaalisessa mediassa, tai missään muussa mediassa. Tuotannosta esilintyjän tietoon tulleit asiat ovat luottamuksellisia.

Alaikäisen esilintyjän ollessa kyseessä, huoltaja allekirjoittaa ja sitoutuu alaikäisen huollettavan puolesta tähän sopimukseen.

Annan huollettavani puolesta suostumuksen osallistua Mjolk Movies:n tuottaman Viulisti elokuvan kuvauksiin Helsingissä ja sitoudun alaikäisen huollettavani puolesta tässä tarkoitettuun oikeuksien luovutukseen.

Alaikäisen esilintyjän huoltaja:

Olen tutustunut tähän sopimukseen tarkasti ja ymmärrän sen sisältämät velvollisuudet ja sopimuksen sisältämien oikeuksien luovutuksen. Vahvistan alaikäisen huollettavani puolesta sopimuksen allekirjoituksellani ja ilmoitan samalla, ettei alaikäisellä huollettavallani tai minulla huollettavani puolesta ole asiassa vaatimuksia.

Helsinki pvm:

työntekijän allekirjoitus /
Alaikäisen huoltajan allekirjoitus

allekirjoitus Mjolk Movies:in Oy:n puolesta

maksuun hyväksyjä (tuottaja)

